

ȚARA DE SVS

Revistă de conservarea și promovarea culturii tradiționale • Nr. 3-4 - 2012 (Anul VII)

Consiliul Județean Botoșani
Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani

CUPRINS

Prof. Ion Ilie - La sfârșit de an	1
Elena Pricopie - Acțiuni culturale din calendarul de activități al instituției	2
Margareta Mihalache - Fotografia - document cu valoare etnografică	3
Maria Zoitanu - Hramul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril în satul Mihai Viteazu, comuna Ungureni	6
Radu Ciobanu - Inepuizabila tradiție	7
George Lucian-Arhip, Steliana Băltuță - „Casa Ventura“ restaurată la Botoșani	8
Vasile Ungureanu - Considerații asupra unui rit care se pierde din ceremonia nunții	11
Ana Florescu - „Interferențe“ art-vizuale	14
Liviu Șoptelea - Pași prin galerii	15
Gellu Dorian - Zilele Eminescu, ediția a XLIII-a	16
Denisa Adelina Andrei - Bate ceas	18
Lucreția Andronic - Poezii	19
Ioana Miron - De pe vremea când păpușile nu aveau sânge	20
Concursul Național de Interpretare și Creație a Piese de Teatru Într-un Act „Mihail Sorbul“, ediția a XXIII-a	21
Gellu Dorian - „Noua cultură“ de vitrină	23
Grațian Jucan - Alexandru Voevidca - folclorist muzical	24
Noi apariții ale cărților scriitorilor botoșăneni	26
Dorel Mihai Gaftoneanu - Melancolie	32
Liviu Tănăsă - Moldova; Noaptea	32
Mihai Chelărescu, Constantin Lupu - Jocuri populare de pe Valea Siretului	33

Revistă editată de
CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII
TRADIȚIONALE Botoșani
cu sprijinul Consiliului Județean Botoșani

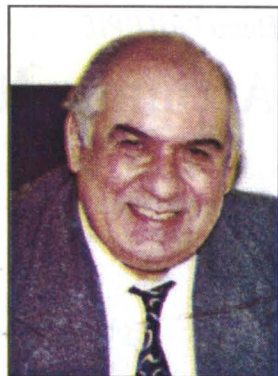
Redacția:
Director: prof. Ion Ilie
Secretar General de redacție: Gellu Dorian
Redactori: dr. Angela Paveliuc Olariu, prof. Constantin Lupu,
etnolog Steliana Băltuță, prof. Margareta Mihalache,
coregraf Mihai Fediuc și Elena Pricopie
Secretariat, culegere: Gabriela Tăutu
Adresa: Pietonalul Unirii nr. 10, Botoșani
Tel./Fax: 0231-536322
E-mail: centrul_creatiei_bt@yahoo.com

ISSN: 2285-0937

Coperta I - Formație de căiuți din Oneaga
Coperta IV - Picturi de Liviu Șoptelea

Prof. ION ILIE

LA SFÂRȘIT DE AN

Luna decembrie înseamnă întodeauna o lună a bilanțurilor, o lună a încheierii activității unei instituții pe o perioadă de un an, cu rezultatele realizate sau nerealizate în raport cu munca și priceperea depusă, cu repartizarea corectă a resurselor financiare și cu implicarea de zi cu zi în realizarea obiectivelor propuse.

Instituția noastră a reușit și în acest an să-și realizeze obiectivele devenite deja tradiționale pentru județ și țară, și să urmărească totodată realizarea actului artistic de calitate chiar dacă activitatea instituției este specifică muncii cu amatori.

Adevărul este că niciodată nu am gândit (decât în eul meu) să coordonez o activitate cu amatori sau de amator. Întodeauna am avut dorința atât eu cât și referenții noștri să finalizăm o acțiune, un festival etc., la nivel de instituție profesionistă și am reușit.

Acum să nu credeți că nu suntem conștienți de diferența dintre amatori și profesioniști...Nu, dar am spus și repet, am tins întodeauna către cât mai aproape de profesionalism.

Și cred că este de ajuns să enumăr dacă doriți pe luni acțiunile de răsunet, dacă începem din luna ianuarie cu lansarea *Concursului Național de Poezie și Interpretare Critică a Operei Eminesci* „Porni Luceafărul” din ianuarie, în cadrul „Zilelor Eminescu” – festival ce reunește personalități marcante ale culturii scrise din România. Luna februarie continuă cu *Șezătorile iernii* în comunele județului, menținând astfel tradițiile de clacă bazate pe muzică, povești, poezii, snoave la gura sobei cu poeți, lăutari, dansatori, meșteri populari etc.

Anunțăm venirea primăverii cu *Festivalul Național de Muzică Ușoară „Mărțișor Dorohoi*an” la care în ultimii ani participă și soliști din Republica Moldova și Ucraina pe care îi găsim și la festivalul interjudețean *Satule, mândră grădină* de la Bucecea, din luna mai. Ne îndreptăm către luna iunie, când, de XXXIII de ediții îi avem în vedere pe poeții și esești amatori evidențiați la „Porni Luceafărul...” în fiecare an în jurul datei de 15 iunie, la Vorona și Ipotești sunt premiați laureații festivalului național de poezie și interpretare critică „Porni Luceafărul...” din cadrul „Zilelor Eminescu”. Sfârșitul lunii iulie, începutul lunii august în cadrul Festivalului *Cântecului, jocului, portului și meșteșugurilor* scena în aer liber pe pietonalul Unirii devine neîncăpătoare prin participarea a peste 600 de actanți la acest festival internațional

de cântec, dans și meșteșuguri. Nu trebuie să uităm participarea acestor meșteșugari și la zilele orașului din lunile aprilie, mai și octombrie în cadrul festivalurilor agro-zoo, aflate la cea de-a III-a ediție, încheierea acestor mari festivaluri fiind făcută întodeauna prin participarea fanfarelor din județul nostru și din țară.

Sfârșitul lunii august și începutul lunii septembrie ne găsesc în județ la pregătirea zilelor comunelor și la selectarea tinerelor talente pe care urmează să le promovăm la diverse concursuri naționale și internaționale. În acest an am trimis cinci soliști de muzică populară la festivalurile din țară (Constanța, Vâlcea, Vrancea) de unde s-au întors cu premiile I și II, iar cele șase formații de dansuri de copii au obținut, la rândul lor, locuri fruntașe la confruntările din țară.

De asemenea, luna noiembrie a debutat cu cea de a XXIII-a ediție a *Concursului Național de Interpretare și Creație a Piese de Teatru Într-un Act* „Mihail Sorbul”, la care au participat paisprezece formații de teatru de amatori din țară și R. Moldova, precum și treizeci și șapte de creatori de piese de teatru.

Acum, aflați în pragul sărbătorilor de iarnă, pregătirile se fac în totalitate pentru festivalul de colinde și obiceiuri de iarnă *O, ce veste minunată* și *Din străbuni din oameni buni*, unde, de asemenea, vom avea peste 600 de participanți din județ, din țară, precum și din Republica Moldova, Ucraina și, posibil, din Grecia.

Întâlnirea anuală a creatorilor de literatură va avea loc, conform calendarului de acțiuni culturale al instituției, la final de lună decembrie.

Anul 2013, va fi anul în care instituția noastră va sărbători 45 de ani de activitate și vom marca această aniversare cu concerte de mare anvergură, cu caracter tipic tradițional, expoziții, târguri, lansări de carte și concerte cu invitați de prestigiu din țară și de peste hotare. Pentru tot ce am realizat și ce dorim să realizăm sigur că în continuare instituțiile de cultură au nevoie de sprijinul Consiliului Județean de care, trebuie să recunoaștem că, în acest an, ne-am bucurat de un sprijin real și sperăm că ne vom bucura și în viitor, pentru a menține vie această flacără a culturii și a tradițiilor românești. În încheiere dorim tuturor colaboratorilor noștri și celor care ne sprijină activitatea un an bun cu sănătate, prosperitate și tradiționalul LA MULȚI ANI!

Acțiuni culturale din calendarul de activități al instituției

Salut călduros cititorilor revistei noastre. Așa cum v-am obișnuit, voi face trecerea în revistă a tuturor evenimentelor culturale organizate de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani, derulate de la ieșirea de sub tipar a precedentului număr al publicației și până la finele anului calendaristic.

Așadar, rolul de menținere, conservare și promovare a tradițiilor culturale – artă, cântec, joc popular, meșteșuguri – cât și de educare continuă prin literatură, poezie, teatru, muzică, este asumat și îndeplinit prin activitatea specialiștilor Centrului, cu aportul necondiționat și de necontestat al managerului instituției.

Manifestările culturale din această a doua parte a anului au impact zonal și național.

- Expoziție de fotografie etnografică „O lume ce apune...”, 19 mai 2012, acțiune în cadrul manifestării „Noaptea muzeelor”, organizată de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, Clubul fotografiilor din Botoșani și Muzeul Județean Botoșani;

- Festivalul-concurs interjudețean al cântecului popular moldovenesc „Satule mândră grădină” ediția a XXXIII-a, 19-21 mai 2012, organizat în parteneriat cu Primăria Bucecea;

Trofeul din acest an a fost adjudecat de tânăra de 19 ani Constantin Cornelia-Elena din Todireni – Botoșani.

- **Concursul Național de Poezie și Interpretare Critică a Operei Eminesciene „Porni Luceafărul...”, ediția a XXXI-a, Botoșani-Ipotești-Vorona-Putna, 14-17 iunie 2012;** Organizatorii acestui amplu eveniment cultural de interes național au fost: Consiliul Județean Botoșani, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani, Memorialul Ipotești-Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu” Botoșani, Biblioteca Județeană „Mihai Eminescu” Botoșani, Fundația Culturală „Hyperion.C.B.” Botoșani, **în colaborare cu** Societatea Scriitorilor Bucovineni, Societatea Culturală „Raluca Iurașcu” Vorona, **cu sprijinul** Primăriei Municipiului Botoșani;

- „La Durnești în bățătură” – cânt și joc popular tradițional, sărbătoarea satului la Durnești, 29 iunie, parteneriat cu Primăria Durnești;

- „Holda de aur” – festival interjudețean al cântecului și dansului popular, 29 iunie, parteneriat cu Primăria Tudora;

- **Concert extraordinar cu formația „BALADA”-BELFORT** în perioada 16-23 iulie organizat în cadrul relațiilor de parteneriat cultural dintre Botoșani- Belfort, Franța; program inedit de muzică populară românească susținut de o formație franceză care a concertat la Livezeni- Goerge Enescu, Vorona, Piatra Neamț, Cimpulung, Ipotești și Botoșani- Pietonalul Unirii;

- **Festivalul „Cântecului, Jocului, Portului și Meșteșugurilor”** ediția a VII-a, 3-5 august, Pietonalul Unirii, amplă manifestare culturală la care au participat meșteri populari în cadrul **Tărgului meșterilor populari**

coordonat de etnograful Centrului, Margareta Mihălache, formații de fanfare și ansambluri de dansuri populare, din toate zonele țării și din R. Moldova în cadrul **Festivalului Fanfarelor și Festivalului Vasile Andreescu** coordonate de coregraful Mihai Fediuc. Evenimentul a fost organizat de Consiliul Județean Botoșani, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Botoșani și coordonat de managerul instituției, prof. Ion Ilie;

- „**Hora de la Flămânzi**” – **15 august**, festival folcloric în parteneriat cu Primăria Flămânzi;

- „**OMAGIU LUI ENESCU**”, Festivalul de Interpretare și Creație „Jurjac”, 19 august, organizat împreună cu Primăria și Consiliul Local George Enescu;

- „**Așa-i jocul neamului**”- Festivalul dansului popular moldovenesc, ediția a XII-a, septembrie 2012, în parteneriat cu Primăria Virfu Cimpului;

- „**Serbările pădurii**”- Festival folcloric interjudețean, 7-8 septembrie, concursul de muzică populară pentru tineri „**Moștenite din bătrâni**”, ediția a XXVII-a, parteneriat cu Primăria Vorona;

- „**Hora satului**”, 8-9 septembrie, sărbătoarea cântecului și dansului popular la Grivița – Cordăreni, lansare de carte cu participarea unui grup de scriitori botoșani condus de scriitorul Gellu Dorian, parteneriat cu Primăria Cordăreni;

- **Festivalul Național de Interpretare a Piese de Teatru într-un Act „Mihail Sorbul”**, ediția a XXIII-a, 8-10 noiembrie 2012; Au participat trupe de teatru din țară și din Republica Moldova;

- **Întâlnirea anuală a scriitorilor**, 21 decembrie 2012;

- **Festivalul și Concursul Coral „O, ce veste minunată”**, ediția a III-a, 21-22 decembrie 2012; Rolul organizator revine Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, patronaj - Consiliul Județean Botoșani și Primăria municipiului Botoșani;

- **Festivalul de Datini și Obiceiuri de Iarnă „Din străbuni, din oameni buni”**, ediția a XXXVIII-a, 21-23 decembrie, va încheia șirul manifestărilor culturale înscrise în calendarul cultural al instituției pentru anul 2012.

Toate acțiunile culturale organizate de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale s-au desfășurat sub egida Consiliului Județean Botoșani.

De-a lungul anilor multe manifestări culturale au devenit tradiții, dar marele câștig este că s-au permanentizat acțiunile culturale cu rol important în educația pentru toate vârstele.

O altă activitate importantă pe linie de educare prin cultură a C.J.C.P.C.T. Botoșani, este publicarea periodică a revistei de conservare și promovarea culturii tradiționale „ȚARA DE SUS”.

Site-ul instituției – www.creatiebt.ro – asigură de asemenea, informarea cu privire la manifestările culturale organizate de C.J.C.P.C.T. Botoșani.

Prof. Margareta MIHALACHE

FOTOGRAFIA – DOCUMENT CU VALOARE ETNOGRAFICĂ

Expoziția „O lume ce apune ...”

Constituirea unor colecții documentare vizuale trebuie să se concretizeze într-un proiect important al secolului în care trăim pentru că mărturiile acestora reprezintă, la ora actuală, singurele modalități de memorizare a unor aspecte ce nu vor mai putea fi reconstituite după foarte mult timp. Astfel, fotografia prezintă marea calitate de a depăși coordonata aceea a timpului concret, măsurabil și ireversibil pentru a rămâne păstrătoare a oricărei forme de cultură și tot aceasta oferă culoarul atât de necesar demersurilor metodologice caracteristice oricărei științe.

Oprindu-ne la cultura populară, imaginea va constitui cea mai temeinică manieră și cea mai fidelă în ceea ce privește zugrăvirea stărilor de fapt, dar și a formulelor ce se mai pot manifesta în interiorul acesteia, fie de natură materială, fie de natură spirituală – începând cu norme de viață, îndeletniciri, arhitectură, ansambluri vestimentare și ajungând până la mimică, gesturi, abordări, trăsături, ansambluri vestimentare, instrumente muzicale și obiecte de uz gospodăresc. Cu siguranță, multitudinea de fotografii bine ordonate din punct de vedere cronologic și chiar tematic se poate suprapune cu un demers etnografic de bună calitate, încât textul propriu-zis, care de cele mai multe ori pune accent pe latura descriptivă, devine mai explicit.

În același context, uneori verso-urile unor fotografii și adnotările direct pe fotografii sunt binevenite, atunci când acestea nu se distanțează în niciun fel de la corectitudinea datelor și împrejurărilor, evitându-se pe cât posibil acele neajunsuri inerente ale memoriei individului sau colectivităților. Nu poate fi negat nici faptul că oricărei arhive de fotografie îi crește valoarea când aceasta se înfiripă în coordonatele spațiului care definește cel mai bine matricea stilistică a unei comunități destul de bine structurate.

Motivația expoziției „O lume ce apune ...” are drept fundament drama unei lumi care dispare cu maximă discreție și așa cum orice dramă trebuie să rămână în conștiința unei comunități pentru a împiedica reversibilitatea și retrăirea acesteia, tot așa cei implicați la realizarea expoziției au încercat să immortalizeze imagini pline de acuratețe ale culturii populare actuale. Bineînțeles că ideal ar fi fost ca echipa să reușească să valorizeze mai mult acest tip de expoziție sau de manifestare astfel încât impactul asupra unei categorii umane să determine o multiplicare a atitudinii de a tezauriza cultura populară printr-o complexitate

de imagini. Păstrarea unor repere fundamentale ale unei culturi locale sau naționale în această acceptare tacită și generală, din zilele de azi, a propriei noastre degringolade devine singura formă de protest. Așadar, salvarea elementelor de cultură arhaică, a obiceiurilor, a meșteșugurilor și a diferitelor tehnici de realizare ale acestora, culminând cu arhivarea de detalii și de valori ale patrimoniului cultural material și imaterial, ar reuși să depoziteze identitatea locală sau națională care înmănușează unicitatea și specificul – trăsături ce nu pot fi copiate cu ușurință.

Expoziția „O lume ce apune” ... s-a derulat în cadrul amplei manifestări „Noaptea Muzeelor”, organizate de aproximativ 3000 de muzee din Europa, dintre care cca. 100 sunt din România. Partenerul oficial al manifestării internaționale este Rețeaua Națională a Muzeelor din România și tot această rețea asigură o promovare a beneficei inițiative care numără ediția a VIII-a. În acest sens, tematica abordată s-a încadrat destul de bine în conjunctura dată, fotografii Daniel Ioan Gancea chiar a dorit să se încadreze cu vernisajul la data de 19 mai 2012. Fiind vorba de o lume arhaică, și pentru o structurare corectă, s-au urmărit următoarele coordonate: spațiul sau locul; faptele sau îndeletnicirile; personajele sau personajul central. Cu alte cuvinte, spațiul de unde s-au făcut decupajele acestor instantanee nu este altul decât Pietonalul Unirii – locul în care mai bine de câțiva ani au loc târgurile meșterilor populari organizate de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani.

De fiecare dată acest loc încearcă să reconstituie printr-o fragmentare migăloasă interiorul țărănesc sau chiar atelierul unui meșter popular ca părți componente ale comunității sătești. Devine explicabil de ce în compartimentarea efectuată sunt etalate meșteșugurile tradiționale: olăritul cu roata olarului; țesutul cu stativele orizontale și verticale, cu furca și fusul; închistritul ouălor cu chișia; împletitul nuielelor din ramurile de răchită care au trecut printr-un lung proces de pregătire spre a fi împletite, confecționarea măștilor din blană, piele și coarne sau realizarea zgărdanelor prin înșiruirea de mărgeluțe mici și viu colorate. Chiar dacă spațiul este compartimentat sau îndeletnicirea diferă, personajele sunt aceleași: meșterii populari. Ei sunt cei care aparțin unei lumi care devine acelora care provin dintr-o altă și străină, și necunoscută, și stranie – cea dintr-o altă include mediul rural, iar cealaltă mediul urban.

La o atență parcurgere a tuturor imaginilor sau la o prezentare succesivă și cu timpi de despărțire foarte scurți, acestea par doar frânturi dintr-un univers ce parcă se estompează din ce în ce mai mult și se înțețoșează. E binecunoscut că într-o fotografie, ce se dorește a fi document, nu trebuie să se intervină deoarece aceasta trebuie să se suprapună realității percepute în totalitate.

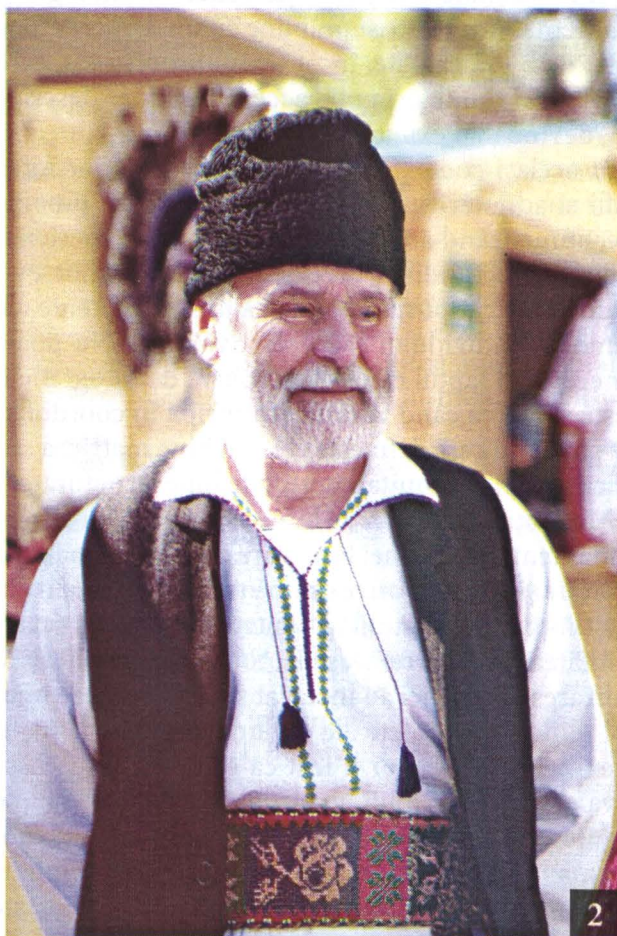
Cu toate acestea fotograful Daniel Ioan Gancea a optat pentru imagini color sau alb-negru în funcție de tematica fiecăreia dintre acestea, intervenție benefică de altminteri, punctând astfel tenta caracteristică universului ancestral. Universul acesta, prin notele sale proeminente, nu permite elemente modificatoare deoarece acuratețea proprie este de neatins.

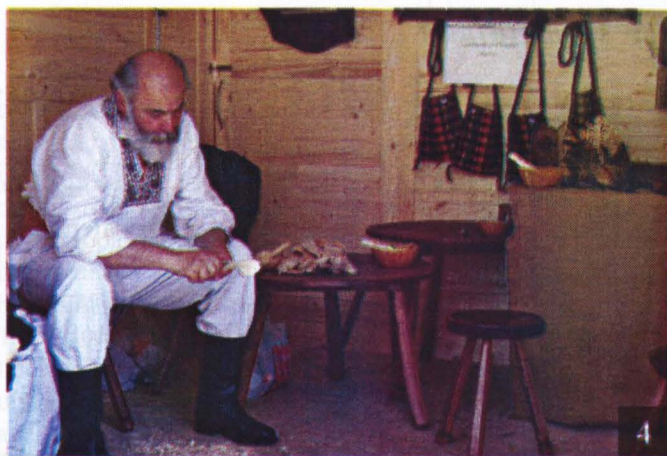
Compartimentarea zonelor etnografice în microzone, nu este una aleatorie, aceasta impunând motive valide deoarece dimensiunea specificității și a trăsăturilor singularizante se aplică și în spațiul dat. De asemenea, meșterii populari au aceleași îndeletniciri, dar reprezintă o zonă anume sau o microzonă, o îndeletnicire este comună unui ținut, unei regiuni, dar se individualizează în funcție de tot felul de factori. Este de explicat rolul important al detaliilor etnografice incluse pe latura decorativismului, de la cele aparținând ansamblurilor vestimentare femeiești sau bărbătești, până la cele care figurează pe vasele de ceramică sau pe obiectele realizate din lemn.

Oricum obiectele de artă populară rămân cele care înglobează semnificații socio-psihologice, simbolice și decorative. Acestea pot fi privite ca părți ale unui întreg sau ca părți de sine stătătoare. Deosebirile din punct de vedere zonal punctează, individualizează dimensiunea unicității și înlesnesc, în același timp, procesul de impunere culturală între comunitățile cu profiluri deja bine cristalizate.

Mimica personajelor principale și surprinderea acestora în momentele lor creative sau în cele de meditație sau de repaos este de valoare, iar meritul de a tezauriza aceste conjuncturi și fracțiuni aparține fotografului Daniel Ioan Gancea care a înțeles că șansa se naște din prezența într-un loc și într-un anume timp, care doar prin sine însuși poate reprezenta valoarea.

Existența omului poate fi construită din alipirea unor frânturi devenite importante chiar în momentul derulării acestora: creativitatea propriu-zisă, meditația și taifasurile, toate sunt realități care se petrec în interiorul comunității și între membrii acesteia. Odată ce a fost construită, se cere amplasată într-un spațiu caracteristic și nu permite strămutarea care ar produce prăbușirea, iar reconstrucția realizată prin această expoziție devine o copie aproape grăitoare a faptului că lumea culturii populare nu dorește să-și asume propria sufocare, ci, mai degrabă, o supraviețuire onorabilă.

Explicații foto:

1. Meșterul popular Gheorghe Zofotă.
2. Meșterul popular Bogdan Bârzu.
3. Taifas: Meșterul popular Gheorghe Zofotă și meșterele populare Floarea Cosmi și Maria Isac.
4. Meșterul popular Florin Cramariuc și meșteșugul prelucrării lemnului.
5. Meditație: Meșterul popular Florin Cramariuc.
6. Meștera populară Aurelia Racu și meșteșugul țesutului.
7. Taifas: Meșterele Aurelia Racu, Floarea Cosmi, Elena Costinaș.
8. Meștera populară Mihaela Enacache și arta broderiei.
9. Taifas: Meșterii populari Virgil Moldovean și Gheorghe Zofotă.

Hramul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril în satul Mihai Viteazu, comuna Ungureni

Hramurile intră în categoria obiceiurilor calendaristice de peste an și sunt un prilej de prăznuire a patronilor bisericilor din comune sau din satul respectiv. Acestea durează în multe locuri trei zile și toți cei invitați doresc să se bucure de gustoasele bucate.

Locuitorii din această așezare își planifică în așa fel treburile încât acestea să fie terminate atât la câmp, cât și în grădină.

Toată atenția se îndreaptă apoi spre pregătirile pentru hram: bărbații fac ordine în ogradă¹, nici o frunză nu trebuie să rămână în locuri nepermise, gospodinele trebăluiesc prin casă, apoi termină de văruit, de vopsit stoleria² la uși și geamuri, lustruiesc sticla, la casele bătrânești se ung prispele și se dau cu var vetrele, peste tot miroase a curat. Când curățenia este gata și totul strălucește, atenția se îndreaptă spre bucate.

Se verifică în primul rând cuptorul să nu aibă cumva vreo fisură sau gaură de șoarece și să rămână coptura³ crudă, se alege orezul pentru sarmale. Verzele cele mari, îndesate, care au foile fine, se pun deoparte să fie opărite pentru sarmale în ajunul hramului.

Cu două zile înainte de marea sărbătoare încep a cârâi cocoșii ce urmează a fi răcitură⁴, iar găinile din care urmează a se face zama⁵ nu mai conțin cotoacăci. După ce păsările sunt jumulte și puse în vase separate în funcție de ce se va găti din ele, se fac foile pentru tocmași⁶, căci trebuie să se zvânte bine până sunt tăiați și apoi puși la fiert.

Cu o zi înainte de hram este cea mai multă treabă. Dis-de-dimineață se plămădește aluatul pentru cozonaci și pâine, se bat ouăle cu zahărul cât crește plămădeala⁷, se pun lemnele în cuptor, se pregătește umplutura pentru cozonaci (nucă măcinată, amestecată cu zahăr, cacao și albuș, stafide, rahat, arome). Când se frământă aluatul cineva trebuie să stea prin preajmă pentru a onora „comenzile” celei ce execută frământatul: să adauge ulei (unt), coajă de lămâie, făină (dacă e necesar). Oricum, aluatul este frământat până nu se mai ține de vas, nici de mâini și începe

să crească, să facă bășici. Între timp se aprinde focul în cuptor, unde lemnele trosnesc de ciudă că afară e cam frig. În paralel cu coptul pâinii și cozonacilor se fierb răciturile, care sunt lăsate să se răcorească, li se adaugă usturoi, apoi sunt puse la prins.

După ce se scoate totul din cuptor, se fac sarmalele, se pregătesc oalele cu zamă și ceaunele cu friptură.

Când totul este gata, se dă iar foc în cuptor și se înfundă oalele cu sarmale, zama, friptura. Oalele și ceaunele sunt puse în câte o tavă rotundă, pentru ca surplusul de lichid din oale să nu curgă în cuptor în timpul fierberii și să-l răcească. Se unge apoi bine gurarul⁸ și până a doua zi dimineață totul fierbe la căldura vetrei din cuptor.

Dimineața se deschide cuptorul și în oalele cu zamă (în care s-a pus doar carne, zarzavat și apă), se adaugă borșul, tocmașii, se potrivește de sare. Se înfundă iar cuptorul și se lasă la fiert până vin musafirii sau până când cei din casă vor să ia masa la prânz.

Cât timp sunt bucate în cuptor sau se coace pâine și cozonac, te ispitesc cele mai îmbietoare miroaturi, care te duc cu gândul la mâncarea gustoasă, dar și la un pahar cu rachiu de casă sau unul cu vin de butuc.

Răciturile tremură în farfurii, iar bucățile de carne îți fac cu ochiul de sub stelulele de grăsime. Cu așa bucate, musafirii vor fi siguri mulțumiți.

1. ogradă = curte
2. stolerie = partea de lemn a ușilor și geamurilor
3. coptură = ceea ce se coace în cuptor: pâine, cozonaci, plăcinte
4. răcitură = piftie
5. zamă = ciorbă fiartă în oala de pământ la cuptor
6. tocmași = tăiței de casă
7. plămădeală = cocă făcută din apă, drojdie și puțină făină
8. gurar = tablă ce se pune la gura interioară a cuptorului, care se fixează cu lut galben umezit pentru a se menține căldura în interiorul cuptorului

Prof. Radu CIOBANU

INEPUIZABILA TRADIȚIE

Tradiția este memoria unui popor. Ea perpetuează forme culturale care, de multe ori, surprinzător, fascinează prin prospețimea spirituală. Aceleași forme, fie ele gesturi, obiecte de vestimentație, obiceiuri, obiecte de mobilier, dansul etc. chiar dacă repetate an de an au asupra ființei umane sensibile un efect de înălțare, de bucurie, de revenire nostalgică în timpuri imemorale, de dor, de purificare, de trezire a sufletului. Formele tradiționale închid în ele un potențial fabulos, care, ritmic, își găsește prilejul de manifestare, într-o explozie de vibrații, de nuanțe. Ele închid în sine o lume complexă, a lume plină de adevăr, plină de sens. Dar totodată ele deschid către lumea exterioară puteri nebănuite. Este posibil ca fecunditatea formelor tradiționale să aibă la bază construcția lor simbolică. Ele nu sunt făcute la întâmplare, ci respectă o serie de norme, un anumit tipar de realizare, transmis din generație în generație. Structurarea de tip simbolic le dă o eficacitate uluitoare, al cărei impact îl resimțim ori de câte ori venim în contact cu aceasta. Simbolurile sunt sugestii ale lucrurilor vizibile care orientează conștiința umană către universalitate. Iar universalitatea este un infinit de posibilități. Tradiția își găsește marile ei resurse în această explorare, prin simbol, a universalității. Tradiția nu este o limitare, ci relevă deschiderea către valorile perene ale comunităților umane, transpunându-le în forme specifice.

Prin tradiție o comunitate umană își conservă valorile. Valorile sunt emblema spirituală a unui popor. Ele susțin un popor în evoluția lui istorică, îl motivează, îi fixează idealuri, aspirații, modele de urmat. Ele sunt chipul spiritual cu care un popor se înfățișează în fața umanității. Ele sunt „hrană” pentru generațiile care se înnoiesc continuu. Valorile sunt legate de dimensiunea calitativă a existenței unui neam. Ele sunt seva ființei lui, intensificând-o. Ele reprezintă factori de rezistență în fața vicisitudinilor de tot felul. Revenirea la valori este modalitatea instinctivă de supraviețuire a unei comunități umane.

Tradiția asigură identitatea unui popor. Ea este semn distinctiv, ce face ca un popor să se diferențieze de altul. Mai ales într-o perioadă istorică care propune paradigme uniformizatoare de existență socială, tradiția își joacă rolul de element coagulant al caracteristicilor specifice unui popor. Ea creează sentimentul de unitate, de coeziune, de apartenență. Identitatea te arată, te descoperă, e factor de stabilitate, e permanența care se menține în tumultul schimbărilor. Identitatea e conștiință de sine, e demnitate, e mândrie, e ceea ce ne face să fim într-un fel și nu în alt fel. Valențele acestei conștiințe de sine sunt de natură colectivă. E o conștiință colectivă care se repliază asupra ei însăși, se autoexaminează, se determină. Ea este mai mult decât suma conștiințelor individuale care intră în componența ei, așa cum întregul este mai mult decât suma părților care îl compun.

Tradiția are și o semnificație psihologică. Jurnalista Ellen Goodman spunea că „tradițiile sunt indicatoare care conduc adânc în subconștientul nostru”. Ele accesează astfel nivele personale și colective de maximă intimitate, revelându-ne componente ancestrale, izvoare atemporale, resurse gigantice de bucurie, frumusețe, noblețe, vitalitate. În același registru, celebrul psiholog C.G.Jung atenționează că „dezrădăcinarea și

separarea de tradiție nevrozează masele și le pregătește pentru isteria colectivă.” În sistemele pe care le cunoaștem, fie ele biologice-naturale, sau sociale-culturale, acționează un principiu entropic, cu funcție de destabilizare, de dezorganizare. E în legătură cu descoperirea ireversibilității lumii în care trăim, ireversibilitate care pune în lumină latura efemeră a existenței. Tradiția, dimpotrivă, prin ciclicitate, prin repetiție, se constituie într-un agent antientropic și totodată are un efect terapeutic asupra colectivităților umane. În lipsa tradiției, alienarea ar fi semnul degradării, al substituirii autenticului cu forme artificiale, al convertirii sublimului în banalitate, al desprinderii de propria noastră natură. Universul colectiv ar ajunge sub semnul unei anarhii agresive, măcinat de conflicte și amenințat în orice moment cu distrugerea. Ireversibilității entropice, tradiția îi opune o reversibilitate sub semnul ordinii, armoniei și echilibrului. În plan interpersonal tradiția îmbunătățește relațiile între oameni, făcându-i „mai sociabili, mai altruști, mai iubitori”, atitudini care se extind în aceeași măsură și în afara omului, asupra întregii vieți. (Nicolae Iorga)

Tradiției i se asociază o dimensiune temporală, ea având rolul de a prepara viitorul, căci „un popor fără tradiții este un popor fără viitor” (Camargo). Trecutul, căci cel mai adesea ne gândim la trecut atunci când vorbim despre tradiție, se constituie într-o condiție *sine qua non* atât a prezentului, cât și a viitorului. Viitorului, de regulă, îi asociem ideea de înnoire. Fără, însă, a se opune acestei înnoiri, tradiția dezvoltă cu viitorul o relație de complementaritate. Tradiția devine ea însăși sursă de inspirație pentru nou. Tradiția are în ea ceva magic fiind „o comuniune cu misterul istoriei” (Berdiaev). Istoria devine astfel trecut inepuizabil, ea transmițând forme ce transfigurează celelalte dimensiuni temporale. Ea este ghid de navigație pentru vremuri de restriște. Istoria este salvată prin tradiție în esența ei, în conținuturile ei fundamentale, în valorile transmise mai departe, iar tradiția este salvată de istorie prin formele ei de generare evenimentială.

Istoricul Vasile Pârvan consideră tradiția ca fiind într-o relație de generare cu domeniul culturii. El spune că atât geniul, cât și omul simplu „nu pot crea nimic fără tradiție”. Așadar tradiția este o *prima materia*, fundament alchimic pentru manifestările actuale ale spiritului.

Chiar dacă detractorii tradiției susțin că aceasta este o sumă a valorilor învechite, realitatea arată o predispoziție firească a oamenilor de a reveni la origini, la acele momente semnificative, la acele esențe ale vieții, singurele care contează, la bucuria simplă a existenței. Procesul de revenire la origini este cel mai adesea vizibil în situații de criză spirituală, atunci când omul nu mai știe cine este, nu mai știe de unde vine și încotro se îndreaptă. Istoria umanității a cunoscut astfel de fenomene care arată că revenirea la tradiție are efect de relansare a istoriei, de regăsire sensului existenței umane. Avem nevoie de tradiție pentru a regăsi un mod de viață bazat pe principii, pe valori fundamentale, pe ceea ce contează cu adevărat din multitudinea de posibilități existențiale. Tradiția este partea profundă a conștiinței noastre, este întâlnirea cu sufletul individual, dar și colectiv, regăsit în sensibilitatea și frumusețea lui primordială.

GEORGE LUCIAN ARHIP, STELIANA BĂLTUȚĂ

O NOUĂ CASĂ DE PATRIMONIU – „CASA VENTURA” RESTAURATĂ LA BOTOȘANI

Casa Ventura construită pe Bulevardul „Mihai Eminescu” la nr. 50 (fost 72) care a adăpostit Filarmonica botoșăneană și Școala Populară de Arte, a intrat într-un proiect de reabilitare – restaurare în anii 2011 – 2012, fiind una din clădirile de secol XIX, redată patrimoniului arhitectonic al orașului, pentru Școala Populară de Arte și Secția de Etnografie a Muzeului Județean Botoșani.

Construită din cărămidă la parter, etaj și mansardă, clădirea are fundația și beciul cu ziduri groase de 2m, din piatră și cărămidă, compartimentat în 6 spații (câte 3 pe stânga și dreapta căii de acces în beci). Într-o perioadă (presupunem prin a doua jumătate a secolului XX), beciul a fost în mare parte umplut cu pământ, fiind lung timp, doar parțial util.

Restaurarea inițiată de Consiliul Județean Botoșani prin accesarea de fonduri europene în program „Regio”, și executată de recunoscuta firmă „Victor Construct”, i-a redat casei Ventura utilitatea în totalitate: la beci, subsol, la parter, la etaj și la mansardă. Subsolvul și parterul au spații pentru depozite și săli pentru expoziția permanentă, etnografică; etajul și mansarda au spațiul amenajat cu încăperi folosite pentru ore școlare de muzică, balet, pictură.

Până în acest moment, cercetările făcute în Arhivele botoșănene, au adus puține date referitoare la istoricul clădirii și la persoanele care au locuit aici.

O dată sigură a existenței ei, o dau Planurile Topografice ale Urbei Botoșani, realizate la 1872 de inginerul

Ștefan Emilian, aflate în arhivă, și consultate de noi, datorită domnului profesor Ștefan Cervatiuc (care a lucrat o lungă perioadă în Arhive, cercetând și publicând volume, având la bază și aducând în lumină documente inedite, arhivate), dar și prin amabilitatea colegilor domniei sale de la Arhive, care ne-au pus la dispoziție materialele indicate.

Ștefan Emilian născut la 8 august 1819, era arhitect, inginer și matematician, cu diplomă obținută la Viena. În 1872 când a ridicat Planul Topografic al orașului Botoșani, era profesor la Universitatea din Iași. În mapa amintită cu titlul „PLANULULU TOPOGRAFI-CU ALU URBEI BOTOȘANI REDICAT PRIN INGINERULUL ȘTEFAN EMILIAN – 1872” (HĂRȚI, PLANURI, SCHIȚE), apare o planșă cu desenul „Vila Ventura” în forma inițială, cu latura dinspre răsărit, așa cum apare și astăzi, în forma redată după restaurare, de fapt partea principală de intrare în locuință.

Pe frontonul de sub balconul de pe latura de est a casei, pe 7 profile decorative, restauratorii au găsit la îndepărtarea straturilor de zugrăveli, 7 litere care alcătuiesc numele familiei cu V dublu (WENTURA).

Un alt indiciu care se află în Arhive la Botoșani este arborele genealogic al Familiei Ventura, realizat de profesorul Eugen D. Neculau („născut în Ungureni – Botoșani cu trei zile înainte ca veacul al XIX-lea să se încheie; începe în 1907 școala primară la Ungureni, continuă studiile primare, gimnaziale și liceale la Dorohoi și Pomârla,

iar studenția la Secția Filozofie de la Facultatea de Litere a Universității din Iași”).

Cercetând cu atenție arborele genealogic al numeroasei familii Ventura cu un sumar de date, aflăm pe primul, NECULAI VENTURA – ispravnic de Bacău în 1754 – pârcălab de Galați, în 1761 – postelnic, în 1776 – spătar, căsătorit cu Victoria C. Gr. Soutzo cu care a avut 5 copii, unul fiind GRIGORE VENTURA (vel postelnic în 1803, decedat în 25.III. 1827, înmormântat la Popăuți – Botoșani), căsătorit cu Maria (numele neprecizat), decedată în 8.XI.1838 (după 11 ani de la pierderea soțului), fiind înhumată în cimitirul bisericii Vovidenia (Botoșani) și care au avut împreună 5 copii (2 fete și 3 băieți), unul fiind ALECU VENTURA – comis în 1832, agă-vornic în 1857, și a îndeplinit funcția de prefect de Botoșani sub Al. I. Cuza și din 1866 sub Carol I. Tot din arborele genealogic al lui Eugen D. Neculau, aflăm că, la rândul său, prefectul ALECU VENTURA, a avut 4 copii (1 fată Eufrozina și 3 băieți IANCU, Alecu și Gheorghe). Din cei 4 copii, fiul IANCU VENTURA a fost elev la Botoșani la pensionul Olivari în 1842 și apoi prefect de Botoșani, în timpul lui Carol I, ales ulterior deputat în adunarea electivă.

Fratele prefectului ALECU VENTURA, pe nume CONSTANTIN (având dregătoria de agă – fără a se preciza unde), s-a căsătorit cu Soltana Rosetti Bibica, cu care a avut 3 copii (2 fete – Ruxanda și Elena, și un băiat Grigore). Acest băiat GRIGORE VENTURA care a trăit între anii 1839 – 1909, s-a născut la Bacău sau la Galați, și este recunoscut ca dramaturg, scriitor și compozitor, profesor la Conservatorul din București. A avut două căsătorii: prima cu Elena Catargiu, și a doua cu Lea Vermont Grumberg – născută la Bacău sau la Moinești, în familia profesorului evreu Grumberg, mai târziu Vermont, nume pe care-l va purta și fratele ei, recunoscutul pictor bucureștean, Nicolae Vermont.

Din a doua căsătorie a dramaturgului GRIGORE VENTURA cu LEA VERMONT GRÜMBERG, s-au născut 2 copii (un băiat Grigore și o fată, Mărioara). MARIA (MĂRIOARA) VENTURA, s-a născut în 1888 în BUCUREȘTI. Această informație sigură, o datorăm colegului nostru pasionat – muzeograf George Lucian Arhip, care a găsit, cercetând în Biblioteca Muzeului Botoșani, în colecția de periodice, ziarul „Universul Literar” (Anul XLIV, Nr. 7 din 12 februarie 1928), pe prima pagină, unde apare în profil fotografia Mărioarei Ventura, cu specificația pe colțul din stânga jos, TRAGEDIANA, iar pe paginile 102 – 103 cu titlul „Sufletul românesc” – articole semnate de Camil Petrescu – „MARIA VENTURA”; George Frideș – „O TRAGEDIANĂ MODERNĂ”; Gabriel Boissy și Antoine (Information) – „MARIA VENTURA ȘI STRĂINĂTATEA”; Ariel – „Neadevărate – cum am revăzut pe Ventura”, și „NOTE BIOGRAFICE”.

Notele biografice ne oferă o serie de date, pe lângă anul de naștere 1888 al MARIEI (MĂRIOARA) VENTURA,

și faptul că, „a urmat Liceul până la cinci clase la „Liceul Negoescu”. Apoi a plecat la Paris, la „Liceul Lamar-tine” înscriindu-se în același timp la Conservator. De foarte de timpuriu, la vârsta de 16 ani, a început să joace alături de Sarah Bernhardt. Fiind încă elevă la conservator, Maria Ventura pleacă într-un turneu în America alături de Sarah Bernhardt și Eduard de Max.”

Aceste date vin să infirme o serie de afirmații greșite ale unor persoane care au susținut că Mărioara Ventura are legătură cu casa Ventura la care ne referim, din Botoșani. O primă negare a acestei afirmații, a venit prompt, din partea colegului nostru muzeograf – șef secție istorie Gheorghe Median, și în continuare din partea domnului profesor Ștefan Cervatiuc, foarte atent în cercetarea arhivelor, așa cum am precizat mai sus, și care, nici în cele 2 volume de Istorie a Teatrului Botoșănean pe care le-a scris și tipărit, n-a consemnat despre prezența Mariei (Mărioarei) Ventura pe scena botoșăneană. Așa cum se știe deja, fiind o mare actriță, o mare „tragediană” care a jucat o lungă perioadă pe scenele Parisului, fiind angajată la „Comedia franceză”, mai mult încă, a fost prima femeie care a pus în scenă o piesă la Comedia franceză, anume *Ifigenia* de Racine, nu se poate ca ziarele vremii să nu fi amintit de prezența ei la Botoșani.

Cel puțin, cercetarea de până acum, n-a adus în lumină vreo legătură cu Botoșaniul, a actriței.

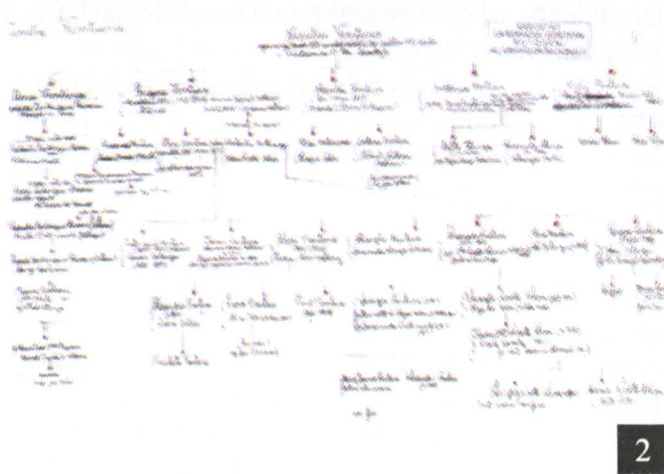
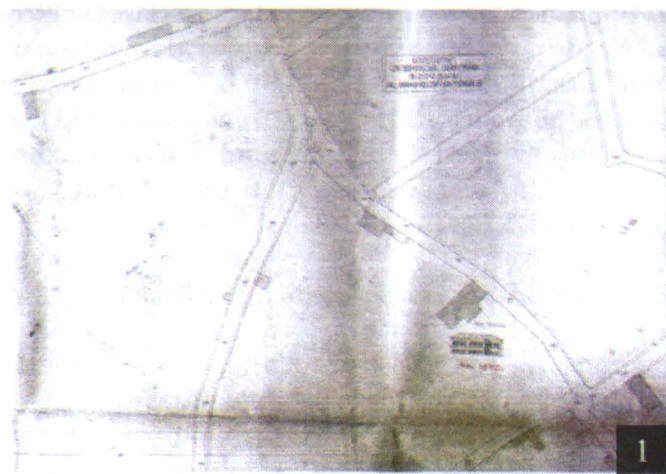
Tot în „NOTE BIOGRAFICE” din „Universul literar” citat deja, apărut în 1928 aflăm că, atunci „când pacea s-a încheiat, când România Mare era un vis înfăptuit, Ventura cu sufletul plin de bucuria izbândeii s’a reîntors din nou în Franța, unde Comedia franceză a încătușat-o până acum”.

După o carieră strălucitoare, Maria Ventura, cum îi spuneau francezii – Marie Ventura, își doarme somnul de veci în Paris, din 3 decembrie 1954 (la vârsta de 66 de ani). A fost o stea a dramaturgiei, a aparținut numeroasei familii Ventura, a fost nepoată a pictorului Nicolae Vermont.

Poate documente care încă nu s-au găsit până acum, vor face legătura mai târziu, cu trecerea ei măcar fugară pe la Botoșani. Important este că, o nouă clădire a fost restaurată și redată ca lăcaș de școală dar și ca obiectiv arhitectonic, etnografic și turistic de valoare.

Până în acest moment, clădirea și datele de arhivă, ne spun cu precizie că este „Casa Ventura”, dar cercetările ulterioare vor stabili cu exactitate cine din familie a ridicat construcția, care din membrii familiei a locuit aici, și până în ce perioadă, când a intrat casa în posesia altor proprietari, dar poate și alte date despre această frumoasă „VILĂ” așa cum a numit-o inginerul Ștefan Emilian care ne-a lăsat și desenul ei, în mapa cu Planul Topografic al Urbei Botoșani.

Chiar dacă spațiul expozițional de punere în valoare a civilizației populare a zonei Botoșani în „Casa Ventura” este foarte mic, realizându-se doar o sinteză, patrimoniul expus va atrage foarte mulți vizitatori.

EXPLICAȚII FOTO:

1. VILA VENTURA ÎN PLANUL TOPOGRAFIC AL URBEI BO-TOȘANI, DESEN DE ING. ȘTEFAN EMILIAN ÎN 1872
2. ARBORELE GENEALOGIC AL FAM. VENTURA ALCĂTUIT DE PROF. EUGEN D. NECULAU
3. CASA VENTURA (spatele – detaliu)
4. CASA VENTURA (spatele – vedere de ansamblu)
5. MARIA VENTURA ÎN 1928. Actriță născută în București în 1888 și decedată la Paris în 3 decembrie 1954. Nepoată a lui Constantin Ventura și fiică a dramaturgului Grigore Ventura (profesor la Conservatorul din București).

FOTO: Steliana Băltuță.

Prof. Vasile UNGUREANU

Considerații asupra unui rit care se pierde din ceremonialul nunții

«Trebuie să ființăm în zăriștea „legilor” culturii, sugerează textele și obiceiurile folclorice, ceea ce echivalează în cultura tradițională românească cu *bunăcuviința*, deci cu acel comportament ritual îndătinat care oferă fiecărui eveniment o explicație...» (Crețu, Vasile Tudor – *Ex*, pag.40)

Am ales pentru acum doar un aspect din obiceiul de nuntă, **legatul miresei**, rit care, după modesta noastră părere, pare a se pierde ca rit și devine doar un moment fără prea multă importanță pentru miri și fără vreun rost pentru nuntași.

Noi vom încerca a deschide o dezbatere despre care îi erau rosturile și semnificațiile în cadrul gândirii și ființării colectivităților tradiționale, „Din punct de vedere al funcției și finalității lor magico-rituale, toate acțiunile cuprinse în scenariul nunții pot fi împărțite în trei grupe: 1. riturile de trecere, ce marchează separarea de stadiul flăcău și fată. 2. rituri și practici magice, menite să asigure belșugul în gospodărie și sporul la copii; 3. riturile apotropaice având ca scop apărarea miresei și mirelui de acțiunile nocive ale spiritelor vrăjmașe.” (Ivan Evseev-*DMDMR*, pag. 318)

De când mă știu, am urmărit cu atenție fiecare moment al obiceiurilor tradiționale ale neamului nostru. Am trăit stări emoționale diverse în funcție de desfășurarea acestora.

Și cum zona întru care am viețuit până acum nu e una oarecare, ci o zonă recunoscută pentru păstrarea și transmiterea prin generații a valoroasei noastre culturi tradiționale, trăiesc acum, la anii deplinei maturități, căci am intrat în ceea ce sociologic se numește vârsta a treia, o strângere de inimă pentru schilodirea multor obiceiuri de pe la noi, obiceiuri comune de altfel cu ale întregului spațiu al românismului.

Mă voi opri de data aceasta la **îmbrobodirea miresei**, rit care se mai numește și **legarea miresii**.

După ce au trecut momentele meselor și ale darurilor, după ce s-au terminat toate, urmează punctul culminant al nunții, acest rit al legării miresei.

Nașa, adică nuna mare, cu vorniceasa, adică soția vornicului statornic*, așează mireasa pe un scaun cu o pernă sub ea, două druste aduc oglinda – desigur că oglinda primită de zestre de la părinții miresei – împodobită cu recunoscutul ștergar înflorat și cu multe franjuri lungi. După ce se adună în jur părinții ambilor miri, vornicul și drustele cele mai apropiate miresei, nașa trece la acțiunea de scoatere a voalului

miresei. De fapt mireasa nu a fost gătită numai cu voalul, ci cu o garnitură de podoabe specifice momentului de viață și statutului ei, trecerea pragului dintre tânără necăsătorită, adică de fată, la cea de femeie căsătorită, de nevestă. Această garnitură, sau **recuzită rituală și ceremonială** cuprindea cununa miresei, jurubițele de beteală și voalul. Fiecare dintre acestea cu simbolistica ei, simbolistică care cu trecerea vremii și a vremurilor s-a tot pierdut, ajungând în zilele noastre ca să fie considerate doar accesorii/piese de podoabă pentru mirese.

Se simte necesară o analiză a simbolisticii fiecărui element al acestei recuzite pentru a înțelege mai bine ce s-a pierdut și ce se pierde treptat și irecuperabil.

„Coronița sau cununa marchează schimbarea statutului civil al femeii” (Stoica, Georgeta și Petrescu, Paul-DAP, pag. 238), noi vom folosi termenii *coroana* sau *cunună*. „Cununa denotă și un simbolism al principiului feminin, fiind unul din atribute obligatorii ale miresei în cadrul ceremoniilor nuptiale” (Ivan Evseev – *DMDMR*, pag.104).

Coroana ca simbol al neprihănirii, al curățeniei morale și trușești, a fost dintotdeauna din flori. Am apucat ca această cunună să fie din comerț, confecționată din flori de hârtie cerată sau țesătură de mătase apretată, albe și cu stamine de mărgele argintate, renumitul hurmuz. De cele mai multe ori această cunună, deși cuprindea capul, era decorată doar în jumătatea din față, restul era simplă, fără flori. Cu trecerea anilor s-a ajuns chiar la cunună, adică numai partea cu decorații florale.

Cununa din flori albe încununa fecioara, împărăteasa mirelui și pentru puțin timp a tuturor nuntașilor. Ea conferea miresei un statut social care o așeza pentru zilele nunții deasupra colectivității în care avea loc nunta, era deci în centrul atenției. Trebuia încoronată ca regină, sau împărăteasă. Și cununa sau coroana – cum vreți s-o numiți – îndeplinea această funcție ritualică în obiceiul de nuntă. Puteri miraculoase erau atribuite cununii miresei, care adesea era păstrată pentru fericire în căsătorie.

Dar ce-a ajuns acum această cunună? Obiceiul s-a schimbat, s-a schilodit, și nu cred că e dur termenul folosit, nu cred în evoluția acestui obicei prin transformările care le-a cunoscut gătirea și găteala miresei.

Nunta tradițională este astăzi altceva decât ce a fost nunta, nu numai ca obicei, dar mai ales ca rol și importanță în viața omului. Ar trebui să reflectăm

puțin, dacă nu mai profund asupra aspectelor și implicațiilor religioase ale mementului. Și atunci am înțelege de ce afirm că nunta de astăzi este schilodită.

De la îmbrăcămintea mirilor, dar mai cu seamă a miresei, la podobe, adică la găteală, nunta se diferențiază: prima cununie, a doua cununie și rar acceptată a treia cununie, pentru a nu vorbi de celelalte numere de cununii prin care înțelegem căsătorii. La fiecare cununie era o mireasă, dar cunună putea să poarte doar la prima cununie, când era pentru prima dată mireasă. Celelalte cununii erau considerate fie accidente ale vieții, fie privite ca aspecte cu iz imoral.

„Într-adevăr, riturile primei căsătorii sunt poate cele cu manifestarea cea mai clară și fastuoasă (interferență între rituri de trecere, de inițiere sexuală, de purificare, de fecunditate), iar la nivelul societății tradiționale rurale celelalte tipuri erau imposibile sau în orice caz extrem de rare. Din complexul de rituri ne vom limita la cele pe care le considerăm ca având valențe predominante de trecere, ignorându-le voit pe celelalte, deși acestea au un rol important în *managementul nunții*,” (afirmă *Alexandru Chiselev-Nunta*). Era mireasă a doua oară, dar podoabele erau altele, nicidecum *recuzita rituală și ceremonială* amintită la începutul demersului nostru.

Simbolistica coroanei miresei s-a pierdut aproape complet, renunțarea treptat-treptat la semnificațiile moral-religioase ale acestui moment de viață, contaminarea obiceiului tradițional românesc cu elemente de rit din alte obiceiuri cu care românii au venit în contact, mai ales în ultimele două decenii, au dus la acest fenomen.

Până și pieptănătura miresei făcea posibilă așezarea coroanei. Pe coafurile mireselor de astăzi, greu se poate realiza actul punerii cununelor de cununie în biserică, căci deranjează „*luk-ul*”.

Cele două jurubițe de beteală erau montate la prinderea voalului de cunună și atârnavau pe lângă urechi pe pieptul miresei. Ele erau destul de lungi. Nici semnificația jurubițelor de beteală nu se mai cunoaște, pentru că ele au dispărut. Nu se mai folosesc astăzi. Credem că erau simboluri ale bogatelor podoabe prețioase, cu care vedem în fresce cu tablouri de ctitori că sunt gătite unele personaje feminine și care atârnă de la coroane pe lângă urechi. Pot fi simboluri ale pletelor de aur ale fecioarei. Oricum jurubițele de beteală au dispărut lăsând locul altor podoabe, dar nu în grupul de elemente sau accesorii unitar al gătelii miresei format din cunună, beteală și voal. Voalul de mireasa simbolizează tranziția femeii de la starea pură și virgină la cea de căsătorie, în multe culturi moderne și străvechi virginitatea înaintea nunții reprezentând un ideal. Hainele albe ale miresei, împreună cu voalul, întruchipează astfel fecioria.

Au fost numeroase feluri de aranjare a voalului, dar toate acopereau capul miresei, pornind de la cunună. În zona noastră s-a purtat găteala de „voal cu creastă”. Era un adevărat meșteșug al aranjării crestei voalului pentru a rezista pe toată durata nunții! Creasta era în spatele florilor cununii și la extremitățile dreaptă și stângă creșturile crestei se terminau cu jurubițele de beteală.

Cu timpul și voalul a devenit altceva, un accesoriu tot mai mic, mai nevătat în seamă pe lângă îmbrăcămintea miresei, care s-a „orășenizat” treptat. La cunună din metal cu pietre strălucitoare nu mai mergea voalul cu creastă, iar micuța pălărioară din voal decorată de nu știu care stilist cu o broșă strălucitoare suplinește voalul. *Acum rochia miresei este totul!*

Revenind la *recuzita rituală și ceremonială* a capului miresei, de la care am pornit această digresiune ce credem a ne fi iertată, căci își are rostul ei în demersul nostru, revenim și la acțiunile ritului de legare a miresei.

Așadar nuna ajutată de vorniceasă desprinde voalul din părul miresei și îl va ridica de pe cap cu două smicele de măr. Nu cu mâna, ci cu smicelele de măr, dacă nu era măr, erau de alt pom fructifer, de preferință se înlocuia cu smicele de păr.

Ajunși la acest punct trebuie să vedem ce e cu smicelele de măr și care era funcția acestora în cadrul ritului de legare a miresei. „Creanga detașată dintr-o plantă cu frunze verzi sau cu flori, are semnificația specifică simbolurilor vieții și ale regenerării.” (*Ivan Evseev – DS, pag. 343*). Smicelele sunt deci purtătoare ale unor multiple simboluri. Dar de ce mărul a fost ales pentru acest rit?

„Acest pom și fructul său ocupă unul din cele mai importante locuri în codul vegetal al simbolisticii diferitelor popoare. E un simbol al vieții, al tinereții și al dragostei, dar și al păcatului, al ispitelor trupesti. Mărul e un străvechi simbol al iubirii.” (*Ivan Evseev – DS, pag. 251*) și „Străjuind și influențând simpatetic prosperitatea, trăinicia și rodirea noului cuplu uman întemeiat familial, mărul, cu semnificat al verticalității fecundante, va dăruia mirilor, cu valoare de model, propria sa viață ciclică, cu vremelnicele ofiliri din pragul toamnelor și cu zvâcnitul generator din fiecare primăvară.” (*Crețu, Vasile Tudor – Ex, pag.85*).

Mărul arată G. Coșbuc e un străvechi simbol al iubirii, iar *Ovidiu Papadima* afirmă „mărul ca fruct prin roșata lui se asociază cu rumeneala sănătoasă a obrazului, iar rotunjimile lui amintesc de contururile sânelui de fată”. (*LP, pag.86*). Așadar în obiceiurile românești pomul de măr sau ramura de măr sunt încărcate de sacralitate, e privit drept *pomul vieții* sau *arbore cosmic*. Poate e cazul să ne amintim și de basmul Harap-Alb al lui Creangă, în care

„Farmazoana (fata împăratului Roș, n.n.)—substituie o circulație de sevă vegetală circulației sanguine...e adevărat că **administrând smicele de măr** (sublinierea n.UV) și mai ales Apa Vie și Apa Moartă, indică virtuțile lui Solve și Coagula...(Lovinescu, Vasile – CrA, pag.405),

Cu aceste smicele pe care se ridică podoaba gâtului miresei astăzi nu se mai acționează. De ce?

Încercăm niște ipoteze pentru a răspunde. **Mai întâi pentru că nu se mai respectă obiceiurile tradiționale**, obiceiuri care multă vreme au fost socotite drept stavile în calea formării omului nou. Apoi pentru că astăzi, colectivitatea contemporană nu este colectivitatea tradițională care după natura obiceiului, după împrejurări și după necesități, practica obiceiul în ansamblul ei, în grup sau individual. Ea credea însă în obicei și-l respecta. Când, după natura obiceiului, el se credea practicat, orice membru al colectivității căuta să-l îndeplinească, nu încerca să i se sustragă, respecta tradiția. În acest respect al tradiției stătea puterea obiceiului. Individul nu avea altă soluție decât să acționeze potrivit cu datina, să se conformeze rigorilor tradiționale, să respecte buna-cuviință îndătinată. Altfel se excludea singur din colectivitate. **Cei ce aparțineau unei colectivități erau obligați să-i respecte obiceiurile.**

Altă ipoteză **ar fi că pierzându-se simbolistica** obiectelor de recuzită pentru fiecare moment sau rit al obiceiului de nuntă s-a renunțat treptat la folosirea smicelelor de măr, acționându-se doar cu mâna, mai nou nu goală, ci cu mânuși cât mai fine și scumpe.

Ritul este acel element al obiceiului în care intervin reprezentările mitologice care se plasează deci la nivelul sacrului și „*prin scoaterea cununii, prin îmbrobodirea miresei, se încheia o nouă secvență a obiceiului de nuntă; secvența care pregătea printr-o serie de rituri, integrarea tinerilor în noua stare*”. (Mihai Pop–OTR, pag. 156).

Nu pot să închei acest demers fără a aminti o intervenție a doamnei Doina Isvanoni: (preluare de pe internet): *Celelalte practici au fost și ele minimalizate: legatul drumului, legatul porții, toate probele prin care erau testate perspicacitatea și vigilența viitorului stâlp al familiei, evident, realizate într-o manieră ironică, aproape că au dispărut odată cu trecerea timpului: Binecuvântarea părinților? Ce să le-o mai ceri?! Uneori nici nu-i mai invităm la nuntă! Elementele de fertilitate, cum ar fi grâul care se arunca în calea mirilor, s-au laicizat și ele. Darul a devenit un fel de chetă obligatorie, mai mult sau mai puțin publică. Legatul miresei cu broboada, care marca integrarea ei în rândul femeilor căsătorite, s-a transformat într-un*

joc hilar: nașa așează mireasa pe un scaun, îi scoate podoaba, și îi trânteste pe cap o pălărie.

* **vornicul statornic** – persoana care îndeplinește rolul de regizor și plasator în desfășurarea nunții, personaj nelipsit de la toate nunțile, colportor și interpret al Orațiilor, al textelor ceremoniale pentru fiecare moment

Bibliografie:

1. Chiselev, Alexandru, de la Muzeul de Etnografie și Artă Populară Tulcea, în articolul **(Nunta):Nunta ca rit de trecere în societatea tradițională 1. Perspectivă transeuropeană**, articol publicat în ANUL III, Editura Junimea, Iași, 2010, pag. 130–149
2. Crețu, Vasile Tudor – **(Ex): Existența ca întemeiere**, Editura Facla, Timișoara, 1988
3. Crudu, Tiberiu–**Cum s-a măritat Măriuca Mândiții**, Editura Axa Botoșani, 1997
4. Evseev, Ivan – **(DMDMR): Dicționar de magie, demonologie și magie românească**, Editura Amarcord, Timișoara, 1998,
5. Evseev, Ivan – **(DS): Dicționar de simboluri**, Editura VOX, București, 2007
6. Isvanoni, Doina într-un interviu preluat de pe internet
7. Lovinescu, Vasile – **(Cr.A): Creangă și Creanga de Aur**, Editura Cartea Românească, București, 1989
8. Olinescu, Marcel–**Mitologie românească**, Editura Gramar, București, 2008
9. Marian, Simeon Florea–**Nunta la români**, Editura Grai și Suflet – Cultura Națională, București, 1995
10. Meițoiu, Ioan – **Spectacolul nunților**, CCES și CCCP, București. 1969
11. Papadima, Ovidiu – **(LP): Literatura populară**, EPL, București,
12. Pop, Mihai – **(OTR): Obiceiuri tradiționale românești**, CCES și ICED, București, 1970
13. Stoica, Georgeta și Petrescu, Paul **(DAP)–Dicționar de artă populară**, Editura Enciclopedică, București, 1997

Notă pentru abrevierile prea puțin uzitate acum:
CCES – Consiliul Culturii și Educației Socialiste
CCCP – Casa Centrală a Creației Populare
ICED – Institutul de Cercetări Etnologice și Dialectologice
EPL – Editura pentru Literatură

Muzeograf ANA FLORESCU

„Interferențe” art-vizuale

În toamna acestui an, Muzeul Județean Botoșani a găzduit, în spațiul generos al Galeriei de artă „Ștefan Luchian”, un eveniment cultural deosebit și anume expoziția organizată sub egida Societății Culturale „Expo Art” Botoșani, denumită „Interferențe”

Vernisajul, care a avut loc în data 13 octombrie 2012, a reunit un public numeros, atras atât de numărul mare al lucrărilor expuse - peste 70, dar mai ales de varietatea de tehnici de exprimare plastică abordată de expozanți. S-au regăsit alături lucrări de pictură, grafică, sculptură, precum și instalație și fotografie.

Expozanți au fost atât vechii membri ai „Expo Art” Botoșani, societate culturală înființată acum 17 ani: Liviu ȘOPILEA - având și calitatea de curator al evenimentului, George ȘPAIUC, Marcel ALEXA, Aurel AZAMFIREI, Florin GROSU, Ionuț GAFIȚEANU, Constantin LIVADARU, cât și mai recent veniți în grupul tinerilor artiști vizuali botoșăneni, precum Aida ȘUȘTER, Silviu BABII și Anca LARIONESEI.

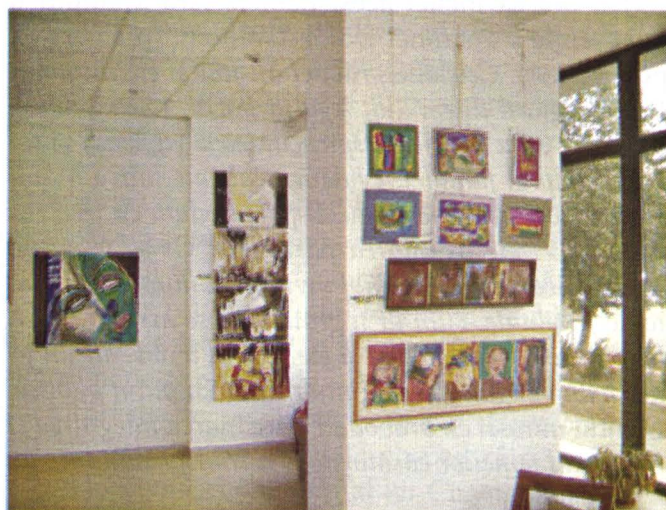
Au fost invitați numeroși creatori de artă botoșăneni, stabiliți în Botoșani, precum Corneliu DUMITRIU, Alexandra BUDEANU, Cristi OLARU sau ai căror pași i-au purtat spre alte zări: Sabin DUMITRIU, Alex HRENIUC și Marius VATAMANU - aflați la București și Robert COBUZ - aflat la Londra, cât și din alte județe ale țării, respectiv Gabriela ARAMĂ, Ioana CĂLINESCU, Laura MACRI, Simina MUREȘAN, Iulia PANĂ, Mihaela ROCA - Constanța, Dan VÎLCEANU - Medgidia, Mihai FRUNZĂ, Vasile MUREȘAN, Marcel NASTE - Târgu Mureș, Cosmin IATEȘIN, Carmen SOLOMONEA și Alina UNGUREANU - Iași, Traian MANGHER - Focșani, Constantin SEVERIN - Suceava.

Arta fotografică a fost sugestiv reprezentată prin patru fotografii realizate de actualmente botoșăneanul Ghenadie PRISĂCARU.

Toate vârstele creatorilor au fost prezente pe simeze: de la artiștii copii, botoșănencele Anastasia DAVID și Maria GAFIȚEANU, alături de dorohoianca Maria Alexandra URSACHE, până la decanul de vârsă al expozanților și anume artistul plastic dorohoian, Aurelian ANTAL, prezent atât în ipostaza de pictor, cât și în cea de sculptor.

Asemeni tehnicilor de lucru - foarte variate - și gamei largi de materiale folosite (uleiuri și acriluri, tempera și acuarelă, pânză, carton ori hârtie fotografică, lemn și metal) și tematicile abordate de expozanți au fost foarte diferite: de la naturi statice și peisaje, la compoziții mai mult sau mai puțin complicate, de la portrete la lucrări non-figurative.

Toate aceste elemente au concurat la reușita unei expoziții de excepție, care a stârnit interesul iubitorilor de frumos ce au văzut în „Interferențe” - le expuse lucrări demne de admirație, reliefând evoluția tinerilor artiști plastici în cunoașterea tainelor artelor vizuale și a modalităților de abordare tehnică a multitudinii de teme și idei pe care însăși existența le oferă ca subiect de gândire și trăire, ca pre-text pentru artă și eveniment cultural.

Liviu ȘOPILEA

Pași prin galerii

Când am scris în 2008 „Pași prin galerii ...” nu m-am gândit la continuitate, dar iată că „pașii” merg mai departe.

Așadar, continuăm cu luna aprilie 2012, când doi botoșăneni, Florin GROSU și subsemnatul au participat la expoziția de pictură religioasă „Dumnezeul răbdării și al mângâierii”, care a fost vernisată pe 6 aprilie a.c. la City Gallery Suceava, unde au fost 37 de expozanți din Suceava, București, Moreni și Botoșani. Cu două zile mai târziu s-a deschis expoziția „Simțire și credință - Sacru în actualitate”, dedicată sărbătorilor pascale, prezentată de preotul Petru Chirvase, găzduită de Galeriile de Artă „Ștefan Luchian” Botoșani și organizată de Societatea Culturală „Expo-Art” Botoșani. Pe lângă membrii societății, Marcel ALEXA, Silviu BABII, A. BUDEANU, Robert COBUZ, Ionuț GAFIȚEANU, Florin GROSU, Constantin LIVADARU, Constantin SURUGIU și Liviu ȘOPILEA au participat cu lucrări invitații din Mureș: Klara BALASZ și Marcel NASTE; de la Centrul de Plasament „Prietenia” au participat: A. ALBĂTOAE, R. ROTARU, A. PĂRĂSCUȚĂ și M. ZAVASTIN. Au mai fost invitați din Botoșani, Constantin UNGUREANU, A. MUNTEANU, Constantin ALEXA, C. ACSINTE, A. ILAȘ și M. COCIURĂ. De la Săveni au fost prezenți E. CARANICA și Cristina TURICEANU. Iașul a fost reprezentat de Constantin LIVADARU, E. MAXIM și O. POPESCU, Suceava de Emilia BURLACU-GUSBETH, iar Buzăul de Mihaela IOAN.

În luna mai Silviu BABII, Florin GROSU și Liviu ȘOPILEA au participat la Tabăra internațională de pictură de la Târgu-Mureș, unde au fost prezenți peste 20 de participanți din România și Ungaria. În iunie-iulie 2012 la galeriile „Nostalgia” din Cluj a avut loc expoziția de pictură „Expo 3 grup”, semnată de Silviu BABII, Florin GROSU și Liviu ȘOPILEA.

În perioada 16-22 iulie a.c. s-a desfășurat la Casa Ignătescu din Păltinoasa - Suceava ediția a VIII-a a Taberei de creație, unde au fost prezenți peste 15 creatori din România și Republica Moldova, printre care și subsemnatul.

Tot în luna iulie, Florin GROSU a fost prezent în Tabăra națională de pictură de la Râciu, județul Mureș. Și tot la Tg. Mureș au pictat în tabăra „Ceasul cu flori”, în luna octombrie Silviu BABII și Florin GROSU, care va participa și la Tabăra de la Sovata în luna noiembrie.

În zilele de 28-30 septembrie 2012 membrii Societății Culturale „Expo-Art” Botoșani au participat cu lucrări de pictură la expoziția „Porți spre suflete” din galeria Horia Bernea de la Memorialul Ipotești - Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”

De asemenea, George ȘPAIUC a participat la Tabelele de creație plastică de la Balcic și Suceava.

Începând cu luna iulie, membrii Societății Culturale „Expo-Art” au organizat, periodic expoziții cu tematică diversă la Galeriile Botoșani Shopping Center.

De asemenea, de-a lungul anului au fost prezenți la târgurile tradiționale organizate de Centrul Județean pentru Conservarea Culturii Tradiționale Botoșani.

În luna octombrie am organizat Salonul național de arte vizuale „Interferențe”, găzduit de Galeriile de Artă „Ștefan Luchian” Botoșani. Pe lângă membrii societății au expus lucrări invitați din București, Constanța, Medgidia, Suceava, Tg. Mureș, Focșani, Botoșani și Dorohoi.

Membrii Societății Culturale „Expo-Art” se pregătesc pentru „Anuala plasticienilor botoșăneni”, târgul de Crăciun, precum și pentru expoziția de artă religioasă.

ZILELE EMINESCU, ediția a XLIII-a

În perioada 14-16 iunie s-a desfășurat la Botoșani cea de a XLIII ediție a Zilelor Eminescu.

Manifestările au debutat în ziua de 14 iunie 2012 cu o întâlnire a scriitorilor botoșăneni, membri ai Uniunii Scriitorilor din România, cu Comitetul de conducere al Filialei Iași a USR. Au fost apoi jurizate lucrările celei de a XXXI-a ediție a Concursului Național de Poezie și Interpretare Critică a Operei Eminesciene „Porni Luceafărul...”. Seara, grupul de scriitori s-a deplasat la Vorona, unde a vizitat conacul din Joldești, în care, o perioadă, a locuit și familia Vasile Iurașcu, tatăl mamei poetului, Raluca Iurașcu. Acum acolo funcționează Școala generală din Joldești și este în pregătire un centrul cultural cu locuri de cazare pentru diverse activități de creație menite a avea loc într-un viitor apropiat. A urmat o șezătoare literar-muzicală susținută de membrii Societății Culturale „Raluca Iurașcu” din Vorona. A fost apoi organizat un pelerinaj la Mănăstirea Vorona.

Pe 15 iunie, la Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii Eminesciene „Porni Luceafărul...”, au continuat manifestările, cu lansări de cărți (*Eminescu și secretele Caietului vienez* de Cristian Livescu și I.L. Caragiale. Fatalitatea ironică de Mircea A. Diaconu), cu decernarea de către Memorialul Ipotești a unui premiu devenit deja tradiție. Un juriu format din Mircea A. Diaconu, Vasile Spiridon, Dragoș Cojocaru, Emanoil Marcu și Adrian Alui Gheorghe, președinte, a acordat Premiul pentru promovarea operei lui Eminescu în străinătate lui Geo Vasile.

În continuare au fost decernate premiile „Porni Luceafărul...”. În urma selectării de către o comisie formată din Gellu Dorian, Lucian Alecsa, Dumitru Țiganiuc și Nicolae Corlat a lucrărilor sosite la cea de a XXXI-a ediție a Concursului Național de Poezie și Interpretare Critică a Operei Eminesciene „Porni

Luceafărul...”, juriul, format din: **Cassian Maria Spiridon**, redactor șef revista și editura „Convorbiri literare”, **Lucian Vasiliu**, redactor șef revista „Dacia Literară”, **Liviu Apetroaie**, redactor editura Junimea, **Nicolae Tzone**, redactor șef editura Vinea, **Daniel Corbu**, redactor șef Editura Princeps Edit și revista Fead back, **Nicolae Panaite**, redactor șef editura Alfa, **Adi Cristi** redactor șef editura „24 de ore”, **Marius Chelaru**, redactor șef revista „Poezia”,

George Vulturescu, redactor șef revista „Poesis”, **Ioan Radu Văcărescu**, redactor șef revista „Euphorien”, **Carmen Veronica Steiciuc**, redactor revista „Bucovina literară”, **Dumitru Augustin Doman**, redactor șef revista „Argeș”, **Paul Aretzu**, redactor șef revista „Ramuri”, **Adrian Alui Gheorghe**, redactor șef, revista „Conta”, **Liviu Ioan Stoiciu**, redactor revista „Viața Românească”, **Ioan Moldovan**, redactor șef revista „Familia”, **Vasile Spiridon**, revista „Ateneu”, **Sterian Vicol**, redactor șef revista „Porto Franco”, **Gellu Dorian**, redactor șef, revista „Hyperion” și „Țara de Sus”, secretar al juriului **Nicolae Corat**, având ca președinte pe criticul literar **Nicolae Oprea**, a decis acordarea următoarelor premii:

I. SECȚIUNEA CARTE DE DEBUT:

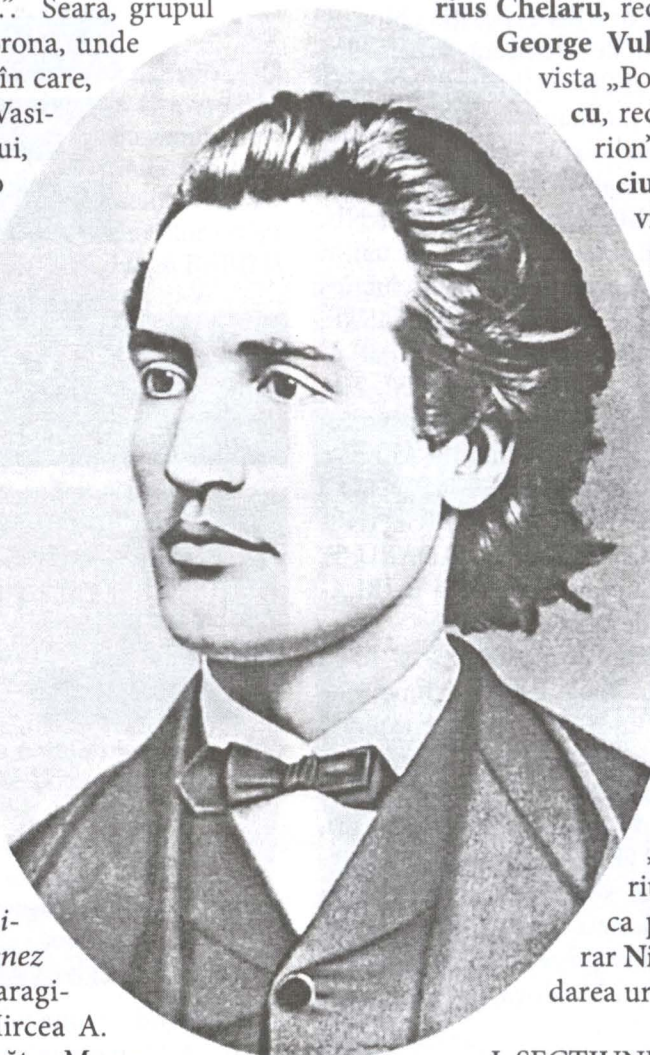
– Premiul „Horațiu Ioan Lașcu” al Filialei Iași a Uniunii Scriitorilor din România – **RĂZVAN BUZILĂ**, pentru cartea *Respirații din reclame*, Editura Vinea, 2011;

– Premiul „Grigore Vieru” al Uniunii Scriitorilor din R. Moldova – **ANIA VILAL**, pentru cartea *eu, mama tare și tu*, Editura Brumar, 2011.

II. SECȚIUNEA MANUSCRISE CARTE:

– Premiul Editurii Vinea și al revistei „Euphorien” – **IONELA MĂDĂLINA GROSU**, din Suceava;

– Premiul Editurii Junimea, Iași și al revistei „Viața Românească” – **FLORIN BUZDUGAN**, din Galați;

– Premiul Editurii revistei „Convorbiri literare” și al revistei „Convorbiri literare” – **ANASTASIA GAVRILOVICI** din Suceava;

– Premiul Editurii Princeps Edit și al revistei „Feed back” – **TATIANA SCURTU MUNTEANU** – din Galați;

– Premiul Editurii „24 de ore” și al revistei „Conta” – **MARA DIANA ALEXOAEA** – din Suceava;

– Premiul Editurii Alfa, Iași – **NONA TATIANA CIOFU**, din Galați;

III. SECȚIUNEA GRUPAJE:

– Premiul revistei „Familia”: **MARIAN DRAGOMIR**

– Premiul revistei „Dacia Literară”: **LUCIAN ALEXANDRU IZARDA** din Piatra Neamț;

– Premiul revistei „Poezia”: **VLAD GALER** din Botoșani;

– Premiul revistei „Poesis”: **ANDREEA GOREAC** din Suceava;

– Premiul revistei „Euphorion”: **IZABELA ELENA DRĂGHICI** din Constanța;

– Premiul revistei „Bucovina literară”: **CAMELIA ANA BOICIUC** din Sîșești, Maramureș;

– Premiul revistei „Argeș”: **LAURA DANC** din Hunedoara;

– Premiul revistei „Ramuri”: **PAULA LAVRIC** din Tulcea;

– Premiul revistei „Porto Franco”: **IRINA MARIA STOLERU** din Botoșani

– Premiul revistei „Ateneu”: **CLAUDIU ARITON** din Botoșani;

– Premiul revistei „Hyperion”: **OTILIA IULIANA ONICIUC** din Botoșani;

– Premiul revistei „Țara de Sus”: **DENISA ADELINA ANDREI**, din Botoșani.

IV. SECȚIUNEA INTERPRETARE CRITICĂ A OPEREI EMINESCIENE:

– Premiul revistei „Convorbiri literare”: **GETA TRUICĂ** din com. Brebeni, jud. Olt;

– Premiul revistei „Dacia Literară”: **VIOLETA ZAMFIRESCU** din Botoșani;

– Premiul revistei „Poesis”: **CRISTINA GABRIELA NEMEȘ** din Harghita;

– Premiul revistei „Feed back”: **BIANCA ANDREEA PETRARU** din Botoșani;

– Premiul revistei „Hyperion”: **DIANA SPÂNU** din Slatina, jud. Olt.

Au urmat încă două manifestări, una la Casa Pașadopol, cu inaugurarea Casei țărănești de epocă, cu o prezentare făcută de Dr. Angela Paveliuc Olaru și Marcel Lutic, și la Sala de expoziții „Horia Bernea” vernisajul expoziției de pictură *Poezele luminii* de Ellany Pendefunda, prezentată de Cornelia Maria Savu și Elena Cristina Popa și, desigur, vizitarea Muzeului „Mihai Eminescu”.

Seara, pe terasa Cofetăriei „Parc” din Parcul Mihai Eminescu, a avut loc cea de a XI-a ediție a Recitalurilor revistei „Hyperion”, la care au participat poeți invitați din toată țara și Republica Moldova.

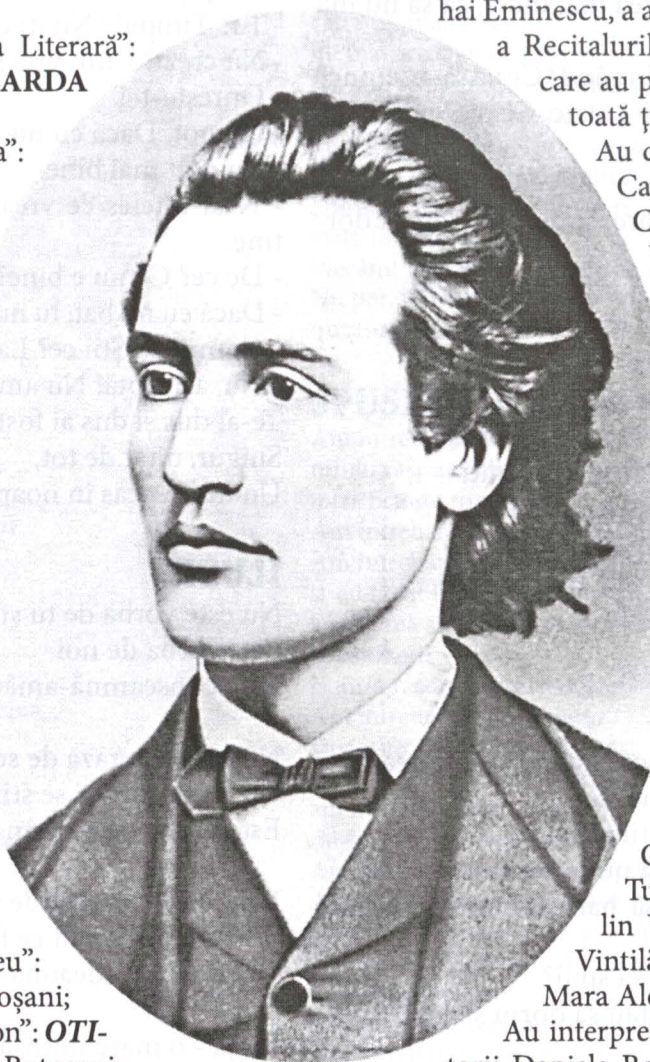
Au citit poezii: Nicolae Tzone, Carmen Veronica Steiciuc, Cassian Maria Spiridon, Val. Talpalaru, Daniel Corbu, Lucia Olaru Nenati, Paul Aretzu, Răzvan Buzilă, Ioan Es. Pop, Claudiu Komartin, Adrian Alui Gheorghe, Vasile Iftime, Andra Rotaru, Babrile Daliș, Iulia Militaru, Ionel Ciupureanu, Andrei Dobos, Viorica Petrovici, Matei Hutopila, Liviu Ioan Stoiciu, Nicolae Sava, Cornelia Maria Savu, George Vulturescu, Sterian Vicol, Petruț Părvescu, Paul Gorban, Constantin Iftime, Vasile Tudor, Liviu Apetroaie, Călin Vlasie, Alexandru Ovidiu Vintilă, Anastasia Gavrilovici, Mara Alexoea și Mădălina Grosu.

Au interpretat piese muzicale cantatorii Daniela Bejinariu și Ioan Mateiciuc.

Recitalul a fost prezentat de Gellu Dorian. Au mai participat: Mircea A. Diaconu, Vasile Spiridon, Geo Vasile, Mario Castro Navarete, Lucian Alecsa, Emanoil Marcu, Dumitru Țiganiuc, Ciprian Manolache, Elena Cardaș și alții.

Premiile actualei ediții au fost obținute de: Ioan Es. Pop, Matei Hutopila și Ioan Groșan.

Pe 16 iunie, scriitorii invitați au făcut un pelerinaj la Mănăstirea Putna, unde au susținut în fața bustului poetului Mihai Eminescu din incinta mănăstirii un recital din poezia sa.

Denisa Adelina ANDREI*

BATE CEAS

Bate ceas în noapte
Și bate, și bate, dar se oprește.
- Bate, bate mai departe!
- Nu trebuie să-mi spui să bat.
- Ba trebuie, că văd că ai uitat.
- Nu am uitat. Bat mai încet.
- Ba nu! Nu se aude nici un clopot.
- E noapte. Nu vrei să te duci să dormi?
- Nu mi-e somn. Eu vreau să te aud bătând.
- Eu bat mereu, dar noaptea mai încet, ca să nu mă ai în gând.
- Cum adică... să nu te am în gând? Ce va să-nsemne?
- Nu vreau ca somnul să ți-l stric. Ce mai vrei? Alte semne?
- Nu...dar...
- Uite, acum că bat mai tare, și nici nu poți să dormi măcar.
- Păi eu oricum nu dorm.
- De ce n-ai somn?
- Pentru că nu te-am auzit.
- Și ce? Credeai că am murit?
- Păi...nu-o lua chiar așa, că nu-i adevărat.
- E noapte. E târziu. Ce stai îngândurat?
- Gândesc și eu. Mă rog la Dumnezeu.
- De ce așa târziu? Nu-i oră prea târzie?
- Nu mai contează. Când este timp, să fie.
- Atunci, hai, roagă-te!
Nu pot. Nu-i liniște.
Cum nu e liniște?
Păi....bați prea tare.
- Mi-ai spus că bat prea-ncet, acum că bat prea tare?
- Da! Nu îmi aud nici gândul.
Păi tu cum vrei să treacă timpul?
- Să bați ca mai 'nainte, să nu te-aud.
- E dimineață. Trebuie să bat mai tare pentru că acum ar fi absurd.
- Ce ar fi absurd? Ce vrei să spui?
- Ar fi absurd ca ziua să stau să dorm și eu.
- Tu dormi?
- Da. Dorm. Ce e așa de greu?
- Păi cum așa?
- Noaptea trecută asta făceam.
- Ești ciudat.
- Eu? Ciudat? Cam greu de-imaginat.
- De ce? Ești cel mai ciudat ceas întâlnit.
- Dacă eu sunt ciudat, tu cum ești, când stai și vorbești cu un ceas? Nu ești aiurit?
- Eu?!? Aiurit? Ba chiar deloc. Știi? Mi-am adus aminte. Trebuie să plec.
- Să pleci? Unde? De ce?
- M-așteaptă. Ei bine, nu încă, dar vine iute.

- Cine te-așteaptă?
- În nici un caz timpul. Nu iartă.
- Dar, totuși, cine te așteaptă?
- E ea!
- Ea?!? Nu te-am mai auzit vorbind de "ea" până acum.
- Păi...nu e nimic pe viitor. E doar un drum.
- Tu nu știi sigur.
- Nu știu?!? Crezi că nu mă cunosc? Nu vreau nimic!
- Asta zici tu acum, dar nu uita cine sunt.
- Ești un orologiu vechi, ce bate-ntruna-n cânt.
- Greșești băiete. Eu sunt timpul.
- Tu? Timpul? Nu îți cred cuvântul.
- Nu crezi? Cum vrei să-ți demonstrez?
- Oprește-te!
- Nu pot. Dacă eu nu mai bat...e liniște.
- Cu-atât mai bine.
- N-ai înțeles ce vreau să spun. Nu-i bine pentru tine.
- De ce? Ce nu e bine? Și tu, defapt, ce vrei?
- Dacă eu nu bat, tu nu mai ești. E foarte greu, așa-i?
- Cum nu... Știi ce? Las-o baltă, am plecat.
- Nu, așteaptă! Nu am terminat.
Te-ai dus și dus ai fost Și ceasul încă bate,
Singular, uitat de tot,
Un ultim ceas în noapte.

ILUZIE

Nu este vorba de tu și eu
Este vorba de noi
Tot ce înseamnă-amândoi.

Nu e doar o rază de soare
Ce luminează și se stinge
Este vorba de ce mângâie și atinge.

Nu e o săptămână de zi cu zi,
E fiecare moment ce formează clipa
Ocolind întotdeauna risipa.

Viața - o mare întinsă
Ce trimite valuri
Și dacă ne izbesc,
Ocolindu-le mereu, se risipesc.

Nu ai nevoie doar de-o rază de speranță
Ai nevoie de-o întreagă minune în viață
Doar un moment și totul s-a dus
Spre apus...

* Premiul revistei „Țara de Sus“ la cea de a XXXI-a ediție a Concursului Național de Poezie și Interpretare Critică a Operei Eminesciene „Porni Luceafărul...”

Lucreția ANDRONIC**LA BRAȚ**

Se îmbracă creanga pentru drum
cu fulguri în fulgarine,
belșug de armonii ce curg
din necuprins în sevele sangvine.
Opresc s-aud eternitatea,
abuzul celor fără de revers,
cum înrudindu-se cu huma
se țin la braț prin univers.
Se întrece creanga în culori,
-suflete de flori pe rod-.
Vremea lor trage de mine
să trec strada să le văd.
Am trăit să le trec pragul
învățând eternitatea de la miez,
iar din revărsările de zare
la braț cu creanga am învățat
pe ce cale s-o urmez.

Dezbrăcate pentru noapte
dormim în scorbura de vânt
tocmai când eternitatea

hotărâse să rămână pe pământ!

CONSECINȚE

Purtăm vinovății
precum ghiozdanele în spate.
Nepromovați în clasa iubirilor târzii
silabisim la timp trecut
cele necuprinse în filele de carte.
Împrumutăm zădărnicii
cu ora, cu toptanul, numai ca
a doua zi după sfârșitul lumii
să descoperim că însoțindu-ne cu ziua,
ne ucisesem anul.
Cheltuim melancolii
să ne plătim regretele.
Hărțuiți de învechiri și insomnii
se rupe liniștea pe subțiori
și se topesc manșetele.
Ne căutăm în patru zări
din câte frumuseți am risipit
sperând o nouă întâlnire.
Ne adunăm din umbre și năluci,
din câte, nu se mai întorc
la prima ta iubire!

FOTOLIUL DE NUIELE

Lampa fumegă prelung.
Nu pot să plec, nu știu s-ajung.
O noapte-n fiecare Absolut.
O zi în coastă de zenit.

Esențe refuzând să moară
lângă cuvântul nerostit.
Cuvânt în doi, cuvânt râvnit,
firimitură de argint în două tample risipit.
Cu umerii plecați,
eu și fotoliul de nuiele,

pășim în gol imaginând călătorii
pe drumuri disputate
între fâșii de jaluzele.
Ne cheltuim frivolități
presate între foi.

E tot mai rară vraja, și tot mai scump
norocul cuvântului în doi.
În ușă bate înserarea,
acul de ceas agonizează,
zăbava minții se târăște
târziul nopții stă de pază.
Mai latră rar câte un câine,
câte o aducere aminte. Plecat de ieri
către un mâine fotoliul
nu mai are chef de tabieturi și cuvinte
Nu știu să spun de-i mânios ori gânditor,
în lumea lui dacă se știe
de-a lungul și de-a latul câte nuiele
se târăsc de la un mal la altul.
Din străveziul veșnicului ieri
viața fumegă prelung.
Plecăm! Plecam cândva de nicăieri spre nicăieri.
Nu pot. Nu vreau să vreau,
nu știu s-ajung!

SPUSELE NESPUSE

Am întrebat târziul și luna,
mi-au răspuns amurguri presărate
între brume romanțate.
Am întrebat orele, mi-au răspuns anii.
Am întrebat valorile-comorile,
și-au făcut infarct șapte predicate.
Mult prea stingher, am întrebat
apostolatul
și mi-a răs în nas tot satul.
Am întrebat, tot întrebat!...
Doamne, câtă întrebare
către singur, un apus de soare!...
am întrebat dorul, cărările,
mi-au răspuns depărtările.
Am întrebat ideea, mi-a răspuns nesomnul.
Am întrebat sămânța, a răspuns ogorul.
Secatul și secătura, mâniat a sărit toporul.
Am întrebat în șoaptă dumaticatul.
nici nu știți ce iute
mi-au sărit în cap caloria și păcatul.
Am întrebat discret, pe înserat,
minutarul-viitorul, să fi văzut
ce tăfnos s-a răstit trântit zăvorul!
Am întrebat omenescul,
teiul și curmeiul, temeul-crâmpeiul,
au răspuns în cor olarii!
Întrebând, tot întrebând,
Am greșit la numărat chiar anii.

Subtil, tiptil, mă-ntorc
la vremea mea dintâi
Când nu știam să-ntreb, să vreau,

când spusele nespuse
fără ploaia de cuvinte îmi vorbeau!...

Ioana MIRON

DE PE VREMEA CÂND PĂPUȘILE NU AVEAU SÂNGE... (fragment)

I: Rana generală

eroii
în locuri sfinte
rânjește câte un politician
pentru mântuirea neamului

1decembrie
zâmbetele drapelului se apropie în
răpăit de tobe e
necesar să
luminăm noaptea cu primăvara
să stau cu botul pe labe în
zorii celei de-a șaptea zi să respir
cu nasul printre jaluzele să descopăr
pământul de șters praf undeva în adâncul
sufletului e ziua
în care ai devenit vultur și îți desfășori
aripile și le rupi în
zgomotul roșgalbenalbastru târât de picioare alergând
de jur-împrejurul pânzei pentru menstruația
patriei mamă

alarma
am săpat o groapă
pe caldarâm mulțimea protestatară
se teme de noi
noi de-aicea nu plecăm
nu plecăm acasă
fără să pățim nimic
oamenii triști pun mâna pe cuțite
să fie pomeniți în ziare
aici toate cuvintele sunt într-adevăr foarte seci
caractere negre au înghițit inima și
au răgăit în chip de dezastru

pe mai târziu
zilnic
poticneala lui Dumnezeu devine
destinul meu
ca o povară purtată ușor până la capăt
ferind-o de prăbușire

când nu te ferești
nimic din ceea ce visez nu-mi place
măine va fi tot ieri
mă depărtez de geam și las
scârțâitul acolo prin
cartierul cu giumbușlucuri masculine
brizbrizuri și tarabe unde
familiile se termină în -escu
ca și președinții
Antonescu, Cutărescu, Icsulescu
din mâini le-au scăpat copci
pentru manipulare ei
dezuniți și mimici
într-o adunătură aproape identică
cu șobolanii ciумаți

râd
eu
m-am făcut mare și m-am lungit
am crescut în rochie de la genunchi în jos

mă îngrijorează
sunt rea
ca hârtia de ziar
desenez un soare știrb
pentru guvernul României
care să încălzească sufletele
pe jumătate
și de aș fi chiar așa rea
atunci soarele să fie roșu
transpirat
bolșevic

II: Dincolo de cercul polar

1. dincolo de cercul polar pietrele erau
beșici roz, pământul zvâcnea batjocoritor
pe sub picioarele lungi care
se bolteau leneșe
pline de lut
acolo bărbații și femeile priveau înapoi spre
pământul lor-ținutul rețelelor de megafoane
al geamurilor stropite
priveam formele șuvoind seminal
străbătând generații între timp
simțeam arsura ochiului care privea
agitația absurdă, elementară
aici
a fost cald și frig
am cântat și am urlat
am înjurat troleibuze
construcții abia vizibile
cabluri și țevi
am trăit așa
în apartamente meschine
încorsetate

2. în această lume în pană ar trebui
camere TeVe peste
platourile sterpe pe când
în orașe oamenii încearcă să înțeleagă
de jur împrejur tot împrejurul pentru că
pentru că posedăm carne ar trebui să lărvuim undeva
într-o inimă cu sex și creier
fiecare să fie surâzător
să împingă azurul în buricele degetelor
să înceapă o altfel de lume

3. până în ziua de azi am avut în vedere
locurile prin care am trecut pe care
le-am văzut
îmbrăcate în haine de sport
azi trec și pe la maraton și ajung
să deosebesc
o parte a globului de cealaltă parte

când a nins prima oară iarna asta
vecinii mei au ars-o poetic
pe VeCeul din casă părintească

Concursul Național de Interpretare și Creație a Piese de Teatru Într-un Act „Mihail Sorbul”, ediția a XXIII-a

Juriul celei de a XXIII-a ediții a CONCURSULUI NAȚIONAL DE INTERPRETARE A PIESEI DE TEATRU ÎNTR-UN ACT „MIHAIL SORBUL”, desfășurat la Botoșani în perioada 8-10 noiembrie 2012, format din: Ștefan Oprea (președinte), Florin Aionițoaie, Ioan Groșan, Mircea Oprea, Mircea Coloșenco, Stela Covaci și Gellu Dorian, vizionând cele paisprezece spectacole înscrise în concurs, a decis acordarea următoarelor premii:

Premiul pentru cel mai bun spectacol și Trofeul concursului:

Nominalizări:

- SSST, Colegiul Național „A.T. Laurian” Botoșani;
- *Rețeta dragostei*, Colegiul Național „Mihai Eminescu”;
- *Deșteptarea primăverii*, Colegiul Național „Mihai Eminescu” Botoșani;
- Trofeul a fost obținut de

Trupa de teatru a Colegiului Național „A.T. Laurian” Botoșani pentru spectacolul cu piesa de teatru SSST, adaptare după *Îmblinzirea scorpiei* de William Shakespeare, în regia Mirelei Nistor și a lui Alexandru Sîrbu.

2. Premiul pentru cea mai bună regie:

Nominalizări:

- Lenuș Teodora Moraru, pentru regia spectacolului *Deșteptarea primăverii*;
- Aurel Luca, pentru regia spectacolului *Povești de familie*;
- Mirela Nistor, pentru regia spectacolului Ssst.

Premiul se acordă Doamnei **Lenuș Teodora Moraru** pentru spectacolul *Deșteptarea primăverii*, al Atelierului de teatru al Colegiului Național „Mihai Eminescu” Botoșani;

Premiul special al juriului:

- Spectacolul *Ionuț și Măriuca*, prezentat de Asociația „AlfaOmega-Art” Piatra Neamț, regia și scenografia Gina Gulai.

Premiul pentru cea mai bună interpretare a unui rol masculin:

Nominalizări:

- Andrei Redinciuc, pentru rolul Petruchio din spectacolul cu piesa SSST, Colegiul Național „A.T. Laurian” Botoșani, regia Mirela Nistor
- Vlad Galer, pentru rolul Melchior din piesa *Deșteptarea primăverii*, Atelierul de teatru al Colegiului Național „Mihai Eminescu” Botoșani;
- Ionuț Nacu, pentru rolul Voin din spectacolul *Povești de familie*, al Teatrului „Parc-Copou”, Casa de Cultură „Mihai Ursachi”, Iași - 57 puncte.
- Premiul s-a acordat ex-quo actorilor:

- **Andrei Redinciuc** pentru rolul Petruchio din spectacolul Ssst, Colegiul „A.T. Laurian” Botoșani,

- **Vlad Galer** pentru rolul Melchior din spectacolul *Deșteptarea primăverii*, Colegiul Național „Mihai Eminescu” Botoșani.

CONSILIUL JUDEȚEAN BOTOȘANI
CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVARE ȘI PROMOVAREA
CULTURII TRADIȚIONALE BOTOȘANI
PRIMĂRIA SĂVENI

PARTENER: TEATRUL „MIHAIL EMINESCU” BOTOȘANI

organizează în perioada 8-10 noiembrie 2012
CONCURSUL NAȚIONAL DE INTERPRETARE ȘI CREAȚIE
A PIESEI DE TEATRU ÎNTR-UN ACT

Mihail Sorbul
Ediția a XXIII-a

Participă formații de teatru de amatori din:
Botoșani, Drobeta-Turnu Severin, Iași, Piatra Neamț,
Slatina, Zimnicea și Drochia, Soroca (Republica Moldova)
Spectacolele vor avea loc la
Teatrul „Mihai Eminescu” Botoșani
Joi, 8 noiembrie, orele 16-21;
Vineri, 9 noiembrie, orele 9-13 și 15¹⁵-21³⁰;
Sâmbătă, 10 noiembrie - Gala laureatilor, orele 16.

Manager: prof. Ion Ilie

Parteneri media:

Premiul pentru cea mai bună interpretare a unui rol feminin:

Nominalizări:

– Cezara Munteanu, pentru rolul Wendla din spectacolul *Deșteptarea primăverii*, al Atelierului de teatru al Colegiului Național „Mihai Eminescu” Botoșani;

– Alexandra Zorilă, pentru rolul Catarina din piesa *Ssst*, Colegiul Național „A.T. Iurian” Botoșani;

– Vera Pantea – pentru rolul Femeia din spectacolul *Despre sexul femeii ca un câmp de luptă în războiul din Bosnia*, al Teatrului studențesc Ludic, Casa de Cultură a Studenților Iași;

– Premiul a fost obținut de **Cezara Munteanu** pentru rolul Wendla din spectacolul *Deșteptarea primăverii* al Atelierului de teatru al Colegiului Național „Mihai Eminescu” Botoșani.

Premiul pentru interpretarea unui rol episo-dic nu se acordă și se redistribuie premiului special al juriului.

Mențiuni:

1. **Spectacolul** *Păcală prăpădește un sat al casei de Cultură Drochia*, R. Moldova, regia și scenografia Petru Ababei.

2. **Vera Pantea**, pentru rolul Femeia din spectacolul *Sexul femeii ca un câmp de luptă în războiul din Bosnia*, regia Aurel Luca.

3. **Alexandru Voicu** pentru diversitatea rolurilor interpretate, Atelierul de teatru al Colegiului Național „Mihai Eminescu” Botoșani.

4. Mențiunea IV: **Adelina Snegur**, pentru rolul Olguța din spectacolul *Copiii Siberiei* al Teatrului „Venimanin Apostol” din Soroca. R. Moldova.

Juriul celei de a VIII-a ediții a **CONCURSULUI NAȚIONAL DE CREAȚIE A PIESEI DE TEATRU ÎNTR-UN ACT „MIHAIL SORBUL”**, desfășurat în ziua de 10 noiembrie 2012, la Săveni, format din Ștefan Oprea (președinte), Dumitru Țiganiuc și Gellu Dorian, membrii, citind cele 37 de piese primite, a decis acordarea următoarelor premii:

Premiul I: FLORENTINA LOREDANA DALIAN, pentru piesa de teatru *e VREMEA MAGNOLIILOR*.

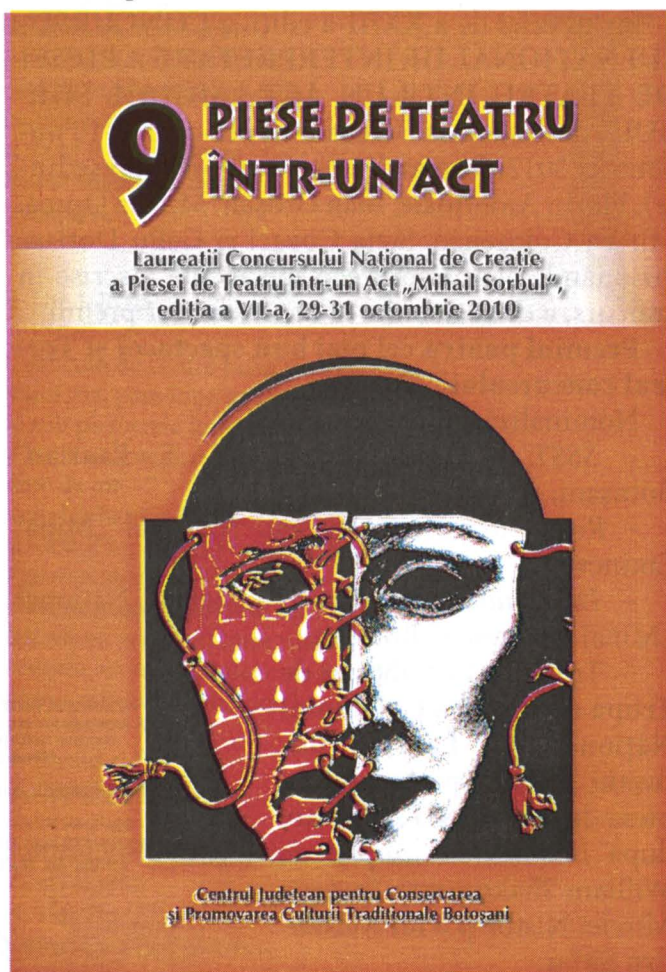
Premiul II: GHEORGHE TRUȚĂ, pentru piesele de teatru: *Simfonie pentru oboi și nimeni* și *O zi cu Eva..*

Premiul III: ION BOGDAN MARTIN, pentru piesa de teatru *Whisky, șampanie, atmosferă*.

Premiul special al juriului: CRISTINEL BĂNICĂ, pentru piesa de teatru *Casa de amanet*.

Premii speciale:

– Premiul revistei „Hyperion”: DANIEL BĂNULESCU, pentru piesa *Agenția de turism pentru Paradis*; VIOLETA ION, pentru piesa de teatru *Pariul* și ADRIAN SUCIU, pentru piesa de teatru *Tunelul spre lună*.

Organizatorii au mai reținut pentru publicare în antologia ce va apărea la ediția a IX-a a concursului următoarele piese de teatru:

- Ioana Ivancov – *Roua dispare dimineața*
- George Arion – *Administratorul*
- Dorina Balan – *Zorii care-mi bat la poartă*
- Claudiu Amaron – *Într-o seară*
- Gabriel Dirandurian – *Confesiuni ale unui scelerat*
- Carmen Paula Dominte – *Pantofi de damă nepurtați*
- Vlad Dobroiu – *Dincolo de cortina roșie*
- Gheorghe Budău – *Milogul*
- Gheorghe Truță – *Taci și mori*
- Gheorghe Truță – *Miine e apocalipsa*
- Gheorghe Truță – *Romeo și Julieta reloaded*
- Toma Grigore – *Interviu la Cabinet*
- Adi George Secară – *Copilul din noi*
- Cristinel Bănică – *Viața o bancă*.

Gellu DORIAN

„NOUA CULTURĂ” DE VITRINĂ

Arealul de manifestare culturală poate fi definit, atunci când acesta este hașurat pe o anumită zonă (țară, regiune, județ, oraș, comună, sat etc.), ca un loc în care au loc tot soiul de evenimente, de la cele remarcabile și notabile la cele iscate dintr-o dorință de afirmare pe orice căi, de regulă paralele cu cele de tradiție, consacrate. Astfel câmpul, din nefericire îngust al unui astfel de areal, nu încapă două acțiuni de același fel. Nici nu este bine. Pe acestea le deosebește, de cele mai multe ori, fondul, forma fiind în general aceeași. Ambiția joacă aici un rol primordial. Iar lipsa conștiinței proprii valori dă la iveală improvisația, amatorismul, lipsa de calitate.

Chestiunea nu este nouă. Pare a fi de când lumea. De când lumea și-a ordonat oarecum astfel de manifestări sociale. Însă intensitatea „noilor” forme de implicare culturală în viața unei comunități este, în ultima vreme, din ce în ce mai mare și mai agresivă. Și asta din cauză că evoluția, timpul, libertatea absolută iscată de promovarea unei democrații prost înțelese sunt atuurile celor care cred că „acum” este momentul afirmării lor. Nici pe vremea defunctului regim nu era mai bine. Atunci impunerea unei ideologii în tot și în toate era la fel de devastatoare ca dorința oricui de acum de a se impune.

Aruncând doar o scurtă privire în Botoșanii ultimilor ani, în ceea ce privește viața culturală, aceasta, cum e și firesc, între două limite: una care s-a impus cu instituțiile de cultură profesionaliste și cu câteva acțiuni devenite brand național, cum ar fi Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu”, la care se alătură, ca valoare culturală națională revista de cultură „Hyperion”, care va împlini la anul treizeci de ani de la înființare. Evident și unele manifestări de tradiție, organizate de diverse instituții care au menirea de a menține, conserva și promova tradiția culturală a acestei zone marcată de mari nume ale culturii românești, manifestări ajunse la ediții care le-au impus nu numai în memoria localnicilor ci și cea națională, cum ar fi *Zilele Eminescu*, ajunsă la a XLIII-a ediție, *Concursul Național de Poezie și Interpretare Critică a Operei Eminesciene „Porni Luceafărul...”*, ajuns la ediția a XXXII-a, *Concursul Național de Interpretare și Creație a Piese de Teatru într-un Act „Mihail Sorbul”*, ajuns la ediția

a XXIII-a, *Scriitori pe meleaguri natale*, manifestare întreruptă în ultima perioadă, dar care va fi reluată anul acesta, *Șezătorile iernii*, ajunsă la ediția a XXIII-a, *Datini și obiceiuri de iarnă*, *Moștenite din bătrâni*, *Târgurile naționale de meșteșuguri populare tradiționale*, *Simpozionul „Eminescu-Carte-Cultură-Civilizație”*, *Zilele Enescu*, *Zilele Iorga*, manifestările anuale dedicate lui Ștefan Luchian și așa mai departe.

Din păcate, paralel cu aceste manifestări culturale de tradiție, din ce în ce mai agresiv se impune pe plan local o auto-enunțată „nouă cultură” de vitrină. Tenacitatea celor care doresc o alternativă a ceea ce tradiția culturală a Botoșanilor a impus printr-o lungă selecție a valorilor pare a fi agreată, în aceste momente, și de cei care dispun de finanțarea manifestărilor. De la comitete de inițiativă, așa-zis revolute, reformatoare, până la organe de presă online și tipărite în tiraje simbolice, pline cu tot felul de produse indigeste, și afișe lipite pe vitrinele unor librării, care reproduc articole, eseuri și creații dorit literare, formulele lor de manifestare sunt din ce în ce mai dese și pline de un ridicol absolut. Amatorismul, veleitarismul, umflarea în penele lipite dedalic pe niște aripi de mucava, pentru zborul spre „noile culmi ale noii culturi” sunt atât de evidente, încât chiar și pentru un ochi neformat sunt de înlăturat. Programul acestor inițiatori impostori este acela de a înlocui valorile consacrate cu non-valori ce-și văd prin împlinirea acestuia orgoliul mângâiat și visele lor de nemurire împlinite.

Focul lor de paie este întreținut, din nefericire, de câteva nume ce par a conta într-o viață culturală normală, dar care, din cauza mamei persecuției, se simt frustrate și nerăsplătite cu recunoștințe publice în fiecare zi. Cine se aseamănă se adună, iar rolul lor este acela de a ieși la rampă când apar schimbări care, în credința lor, vin să radă totul și să pună în loc zgura din care au făcut cărămizi viu colorate pe care, din păcate, nici un zidar bun nu le va folosi în ridicarea unui zid durabil. Fac și ei parte din caracuda cu care o comunitate nu se poate mândri, ci dimpotrivă. Ei sunt eroii „noii culturi”, așa cum am văzut, expuși în vitrinele care oferă ochilor un spectacol ridicol.

ALEXANDRU VOEVIDCA – FOLCLORIST MUZICAL

Alexandru Voevidca (1862-1931), folclorist muzical, căsăto-rit cu Veronica Munteanu din Suceava, tatăl poetului și epigra-mistului George Voevidca, descindea dintr-o familie cu tradiții muzicale. Bunicul său Grigore Voevidca a fost lăutar. El s-a născut în Verbăuți (comuna Vaslăuți – Bucovina). Școala pri-mară a făcut-o la Cernăuți (1868/72), precum și două clase de liceu, frecventând, în continuare, cursurile de muzică, spre ca-re se simțea atras, ale lui Adalbert Hrimaly de la Societatea Filarmonică (1874/77) – armonie și orchestrație – și Școala Normală de învățători (1877/81), cu Anton Kuzela (teorie, sol-fegii, armonie, dirijat cor). Avea vocație muzicală și talent, specializându-se în punerea pe note a melodiilor. El însuși, cum a afirmat muzicologul Liviu Rusu, – «cânta bine la vioară și avea temeinice cunoștințe muzicale, precum și o putere rea-lă de a judeca valorile.»

A făcut apoi practica de învățător la Suceava (1882/84) și a funcționat în învățământ la Sinăuții de Jos (1884-1903), unde a înființat o orchestră de muzică populară, compusă din fii de țărani. A trecut apoi la Siret (1903/04) și de aici din nou, la Suceava (1904/10), unde, în cadrul societății «Veteranii», a condus o fanfară, și apoi la Boian (1910/13), unde a condus o orchestră, în cadrul societății «Doina».

Matthias Friedwagner (1861-1940), profesor de limbi roma-nice la Universitatea germană din Cernăuți, însărcinat de Mi-nisterul Instrucțiunii Publice din Viena pentru culegerea cânte-celor populare din Bucovina și publicarea lor într-o mare colecție, acesta, de acord cu administrația de atunci, l-a angajat (2 iulie 1907) pe Alexandru Voevidca, învățător în Suceava, să culegă folclorul muzical al Bucovinei. Profesorul cernăuțean a inițiat culegerea folclorului bucovinean, având vreo 70 de colaboratori, pe o arie de 130 de sate, acțiune ce a durat aproape 5 ani, înainte de primul război mondial.

Alexandru Voevidca a fost numit inspector școlar, degrevat de orele de clasă, ca să-și poată îndeplini misiunea folclorică. El și-a căutat și găsit colaboratori în toate colțurile Bucovinei, mai ales în partea de sud, pe care i-a stimulat și îndrumat ori de câte ori se întâlnea cu ei, culegând folclorul literar, după în-drumările primite și după îndreptarul publicat într-o broșură (Chestionar și Ghid), care le-a fost pusă la dispoziție. În timpul primului război mondial (1915/19) a trăit la Cozmeni (Coț-mani) și a funcționat la Cernăuți ca profesor de muzică și

translator de limbi străine, dirijor de cor și orchestră, precum și inspector de muzică.

După expirarea contractului folcloric, din 1914 până în 1924, a lucrat fără a fi tutelat, luându-și în propriile mâini cule-gerea, în continuare, a folclorului muzical, fiind pasionat, teo-retizând și popularizând aspecte privind muzica populară, prin publicații și conferințe, ceea ce dovedește dragostea și admira-ția lui pentru popor, creatorul textelor și melodiilor pe care le-a cules și pus pe portativ. A colaborat cu articole, culegeri și compoziții la presa noastră: *Viața școlai*, Cernăuți, *Izvorașul* din Bistrița-Mehedinți, *Muza Română* a lui Calistrat Șotropa, *Junimea Moldovei de Nord* din Botoșani etc.

Când Constantin Iordăchescu a anunțat, în 1920 prin *Juni-mea Moldovei de Nord* din Botoșani, de un concurs de artă populară autentică, Alexandru Voevidca, diriginte școlar din Boian de lângă Cernăuți (Bucovina) i-a trimis o serie de piese de folclor muzical, scriind: «Ca unul care din fragedă tinerețe m-am ocupat cu muzica, era firesc să-mi îndrept atențiunea și asupra cântecului nostru popular. Astfel, găsind de cuviință să întreprind și studiul acestei importante specii muzicale, m-am hotărât să adun ariile populare din provincia noastră. În acest scop am călătorit din comună în comună: din 1907 până în 1916 și am colectat totalul melodiilor românești cântate în Bucovina. Colecțiunea cuprinde 2300 piese naționale de diferit caracter: doine, hori, danțuri, bocete etc. Toate piesele sunt originale și scrise după auz, întocmai cum au fost cântate.

Cele mai multe au fost executate cu vocea; iar cam vreo 200 de bucăți au fost reproduse cu instrumente uzitate în popor: vioară, fluier, trișcă etc. Nici o bucată nu e armonizată pentru cor sau orchestră populară. Nu m-am gândit la lucrul acesta, cu toate că n-ar fi nici o greutate. Cu întreprinderea mea, în scopul colectării cântecelor populare, am fost condus de prin-cipiul că melodiile de prezent cântate să le fixez pe vecie în originalitatea lor.»

Bun muzician, A. Voevidca a compus un vodevil, opereta sa muzicală, romanțe, valsuri, imnuri și compoziții pentru cor și instrumente muzicale. «Dar ceea ce face meritul și mai mare – scria George Po-netti în ziarul *Glasul Bucovinei*, Cernăuți, nr.354/1920 – este opera sa muzicală populară națională. Și incontestabil e o ope-ră de valoare uriașă,

întrucât e menită să umple unul din golurile cele mai mari ale artei noastre naționale (...).

Toate piesele sunt originale și scrise după auz întocmai cum au fost ele cântate. Cele mai multe executate cu vocea, iar restul cu instrumentul uzitat în popor: vioară, trișcă, fluier.»

Când prin 1921/24 muzicologul Eusebie Mandicevski a cunoscut la Viena culegerile lui A.Voevidca, el a rămas uimit de comoara ce i s-a înfățișat, de frumusețea lor, elogiind pe culegător. Din acest florilegiu de poezie și melodie populară, el a armonizat 200 de cântece. (Revista *Muzica* (în suplimentul ei nr.8/1957) a publicat *Cântece populare din colecția Voevidca* (20 de cântece), armonizate de E.Mandicevski, iar în volumul său de *Opere alese* (1957) sunt cuprinse alte 15 cântece populare din această colecție).

Pentru predarea muzicii în școală și pentru inițierea învățătorilor, folcloristul a întocmit și publicat un *Manual metodic pentru predarea cântului în școlile primare* alcătuit după principiile cele mai noi ale pedagogiei muzicale de A.Voevidca, Partea I-a, Predarea cântului după auz, Editura «Cartea Românească», București, [1923], 114 p.

Manualul e precedat de o *prefață*, împărțită în capitole, cuprinzând 150 de cântece (cu note muzicale). În *prefață*, autorul subliniază importanța muzicii pentru educația elevilor, pentru formarea simțului muzical, înnobilarea caracterului și cultivarea sentimentului patriotic. Manualul a fost «o călăuză neprețuită a învățătorului conștiincios» (Ion Vicoșeanu), pentru instrucția și educația elevilor.

Prin 1924/25, A. Voevidca a întocmit o culegere (litografiată) de colinde: *17 Colinde, cântece de stea și urări de Anul Nou*, Societatea Academică Populară, Cernăuți, 1924/25, iar în 1926 la concursul organizat de Societatea Compozitorilor Români, a trimis un manuscris de *Cântece populare*, Cernăuți, 1925, cu 149 de melodii. Cu aceste piese (specii), el a fost inclus de Constantin Brăiloiu în volumele: *Treizeci de cântece populare ...*, Editura S.C.R., București, 1927 și *Cântece bătrânești din Oltenia, Muntenia, Moldova și Bucovina*, Editura S.C.R., București, 1932.

Matthias Friedwagner a dus cu el în Germania, în 1911, 10.000 de texte folclorice și 2.250 de melodii populare (cu texte) din Bucovina. O parte din aceste culegeri au fost publicate de el, târziu, cu sprijin pecuniar românesc, căci după primul război mondial și Marea noastră Unire (1918) și prăbușirea imperiului austro-ungar, toată întreprinderea vieneză s-a destrămat și Matthias Friedwagner a trebuit singur să-și publice cartea («marile cheltuieli de tipar au fost până acum o piedică»): «M-am decis să-mi tipăresc lucrarea în Germania, de altfel,

și din cauza notelor muzicale, așa încât arta populară românească să fie cunoscută mai departe ...».

Spre apusul vieții, Matthias Friedwagner scria: «Acum către sfârșitul vieții, aș vrea să încep cu publicarea nenumăratelor cântece populare și a melodiilor culese de Alexandru Voevidca, «la îndemnul și cu sprijinul meu», dar marile cheltuieli de tipar au fost până acum o piedică (...). «Bineînțeles, meritul notării melodiilor îi rămâne neatins domnului Voevidca.»

Cartea o concepea – spunea singur – «ca pe un gest de recunoștință față de acest popor care nu m-a socotit străin și s-a purtat cu mine ca și cum aș fi fost unul de-ai lui, iar datoria mea va fi de a păstra pentru viitor și să dau întregii lumi aceste roade ale talentului poetic și muzical al românului bucovinean (...). Bucovina este foarte bogată în cântece (...). Această carte să fie ultimul meu salut pe care-l trimit Bucovinei.»

M. Friedwagner a acordat o deosebită atenție melodiilor: «Melodia – nota el – e coloana vertebrală a cântecului popular; aceasta e mai stabilă decât textele, a o nota în cântecul românesc nu e ușor, cea mai dificilă fiind transcrierea de pe fonograf în note.»

M. Friedwagner a văzut în poezia populară sentimentele și viața poporului sublimate artistic în creația sa spirituală. Despre Bucovina a scris că: «(...) din punct de vedere istoric – lingvistic și etnografic e un ținut concrescut strâns cu patria mamă. Un popor frumos, talentat și extraordinar de ospitalier și caracterizat prin marele său atașament față de patrie. Acest sentiment își găsește o expresie emoțională în poezii duioase.»

«Fiecare popor – mai afirma el – trebuie să aibă grijă să-și cultive propriul specific și să-l dezvolte mai departe (...); fără de independență spirituală nu este cu putință un viitor senin (...). Originalitatea este semnul de recunoaștere al unui popor care este liber și în esența lui.»

Cartea: *Rumänische Volkslieder aus der Bukowina, Liebes-lieder [=Cântece populare românești din Bucovina, Cântece de dragoste]*, Band I (Würzburg, Konrad Triellisch Verlag, 1940, XLIII+582+6 p.+1 h.), e monumentală, cu ilustrații în culori, cu 943 de texte poetice și 380 de melodii notate de A.Voevidca. Despre el, M.Friedwagner a scris elogios: «El era un foarte capabil muzician practic, cu ureche fină și cu mare iscusință pentru asemenea misiune.»

A. Voevidca nu a utilizat fonograful, apărut în epocă, ci a notat totul după auz, având o dexteritate deosebită. Astfel: «culegerea sa a sporit, formând un tezaur de frumoasă muzică populară necunoscut» (M.Friedwagner). Culegătorul avea «conștiința clară că servește un scop științific» (Liviu Rusu).

La apariția cărții lui Matthias Friedwagner, George Breazu a prezentat-o publicului românesc în ziarul *Adevărul* din București (succesiv în 10 articole: iunie-august 1941, remarcând simțul tonal și ritmic al cântecelor bucovinene, care e neobișnuit de dezvoltat și de distins, iar melodiile și textele culese de A.Voevidca constituie «una din cele mai vechi și mai bogate colecții de cântec popular românesc.»

În 1968 a fost recuperat exemplarul: *Cântece populare românești din Bucovina* de la urmașii profesorului Matthias Friedwagner din Germania, așa că din colecția lui Alexandru Voevidca a apărut primul volum: *Cântece populare din Bucovina*. Ediție îngrijită de Vasile Nicolescu și Cristina Rădulescu-Pășcu, Editura Muzicală, București, 1990. Volumul cuprinde 275 de piese.

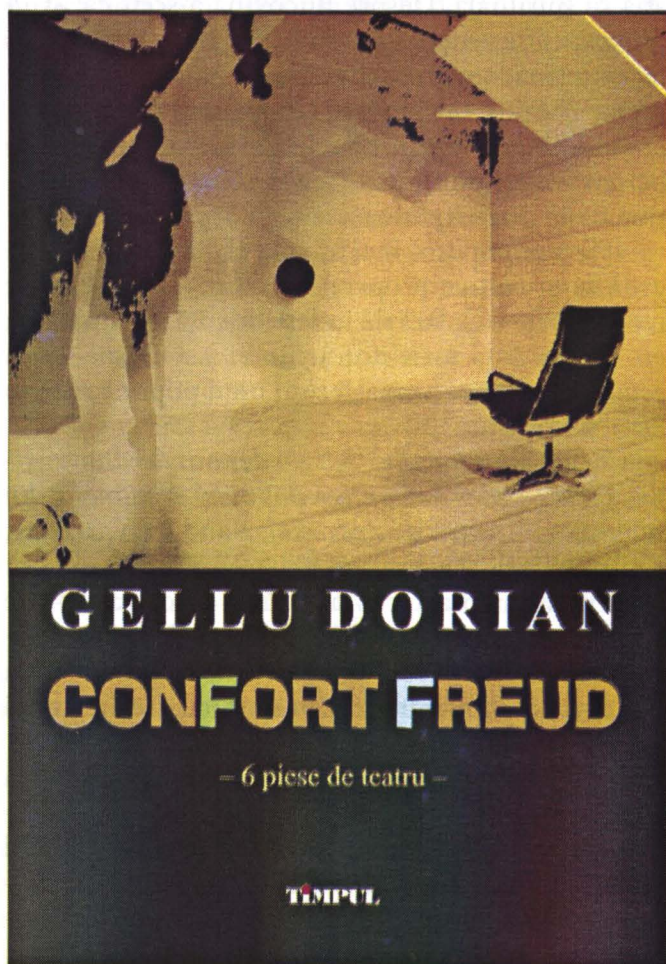
Prin colecția sa, muzical-literară, Alexandru Voevidca ocupă un loc de seamă în folcloristica bucovineană și românească, realizând, cum remarcă și Liviu Rusu: «opera cea mai de seamă pentru muzica românească din Bucovina.» Sau: «Melodiile sunt reprezentate de obicei prin câte o strofă muzicală, fără referire la eventualele variații ale celorlalte strofe (...). Vioara urmează cu fidelitate vocea

cântărețului, abia la sfârșitul rîndului melodic adaugă o completare melismatică. Uneori vioara cântă la octava superioară, însoțind vocea neașteptat de exact (...).» – «Raportată la aria din care provine, colecția Voevidca este cea mai mare culegere locală de melodii populare» (Ovidiu Bârlea).

Note:

Gr.[ațian] Jucan, *Note [Alexandru Voevidca]*, în *Muzica*, XI, 1961, nr.9 (sept.), p.47; Grățian Jucan, *Folcloristul Alexandru Voevidca*, în *Zori Noi*, Su-ceava, XXV, 1971, nr.7303 (13 iunie), p.3; *Folcloristul Alexandru Voevidca*, în *Cronica*, Iași, XII, 1977, nr.35 (605), (2 sept.), p.8; *Alexandru Voevidca* (1862-1931), în *Pagini bucovinene*, Suceava, 1982, iunie, p.3; *Cântece populare din Bucovina*, în *Crai nou*, Suceava, I, 1990, nr.217 (20 oct.), p.3; *Alexandru Voevidca*, în vol.*Câmpulungul Moldovenesc*. Repere spirituale, Suceava/ Câmpulungul Moldovenesc, 1991, p.31-32; *Alexandru Voevidca – folclorist muzical*, în vol. *Bucovina. Medalioane culturale*, Suceava, 1995, p.13-16 + 2 foto; *Alexandru Voevidca – folclorist*, în vol.*Bucovina*. Articole și eseuri, Suceava, 1999, p.63-71.

Noi apariții ale cărților scriitorilor botoșăneni

Confort sport. Cu Freud

• Premiul Uniunii Scriitorilor din România pe anul 2011 •

Pe Gellu Dorian l-am cunoscut în anul 2000, la Botoșani, ca unul dintre principalii organizatori ai Festivalului „Porni Luceafărul...”. Am aflat atunci că este poet și l-am citit. Cu plăcere. Mai apoi, pentru că, uneori, chiar și poezia poate deveni insuficientă sau inadecvată pentru un scriitor, a publicat și proză și teatru. Volumul de teatru din 2001, *Cațavencii*, a fost nominalizat la premiile USR, volumul pe care îl am în față, *Confort Freud*, publicat anul trecut la Ed. „Timpul”, a reușit să câștige acest prestigios premiu, în competiție dură cu dramaturgul Vlad Zograffi și criticul și eseistul George Banu. Deși premiile nu mai reprezintă de mult, în România, mare lucru, ele constituie încă un punct de reper, măcar pentru faptul că îți stârnesc curiozitatea și îți atrag atenția asupra unui scriitor și, evident, asupra cărții sale.

Tot astfel, un volum masiv, care cuprinde nu mai puțin de șase piese de teatru, semnat de Gellu Dorian nu se putea să nu incite la lectură. Cartea despre care vorbim este ușor atipică, deoarece ea reprezintă mai mult o culegere de piese, scrise în diferite perioade de timp – unele chiar înainte de 1990 – și rescrise, refăcute, realese după 2000. Acest aspect aduce cu sine și câteva dintre caracteristicile primare ale acestui volum: un anumit caracter

retrospectiv, eteroclit, variabil, atât ca formulă, cât și ca stil și chiar valoric.

Prima piesă, care împrumută și titlul cărții, are în centru un cuplu straniu, simbolic, Alpha și Omega, dar și un doctor Psiho, la care personajele trec pe rând să se confeseze. Celelalte personaje, tot cu nume mai mult decât transparente – Zuza, Bosche, Homle – se află la limita dintre decrepitudine socială și psihică. Ei le urmăresc mișcările primilor doi, raportează doctorului și lui Jand, un fel de gardian, tot ce se întâmplă. Finalul, ambiguu, răstoarnă povestea, toți transformându-se într-un fel de manechine ale lui Alpha, fie ca rod ale imaginației acestuia, fie ca simboluri ale societății văzute ca pe un etern joc de marionete.

A doua piesă din volum, *În așteptarea celui de-al treisprezecelea as*, scrisă la sfârșitul anului 1989 și definitivată în 2000, se petrece în teatru, unde regizorul Titi Urmăvrea să pună în scenă o piesă omagială subversivă. Se zvoinea că însuși Ceaușescu ar participa la reprezentație, astfel că vigilanța directorului Vedikioru, a activistului, a securiștilor etc. este în creștere. Intenția era de a-l pune pe Celmaibitfiualpoporului, cum este denumit în piesă, pe un soclu, într-un cimitir, alături de cei mai mari dictatori ai lumii, de la Cezar la Hitler, Stalin și Mao... Inițial sunt douăsprezece busturi, iar actorul principal trebuie să vorbească precum Ceaușescu și cu citate ample din „Tezele” acestuia. Evident, spectacolul este respins de cenzură, ca în fiecare an, și se ajunge la aceeași însăilare de poeme omagiale, care făceau „deliciul” Cântării României. Abia peste treizeci de ani regizorul poate pune în scenă această piesă, doar că, acum, apare și al treisprezecelea bust, pe care scrie „Să-i condamnăm pe cei ce au întinat idealurile comunismului”. Un adevărat motiv recurent, care mai apare și în piesa precedentă.

Noaptea pisicilor negre este următoarea piesă din volum și ea se desfășoară într-un castel transformat în casă de odihnă. Piesa este datată 1983, iar acțiunea se petrece în primăvara anului 1980. Pe lângă personajele denumite administrativ, Barmanul, Camerista, Poetul, Șoferul, Maestrul etc., personajele centrale au niște numere drept nume: 505, 327 (bărbați), 685, 145 (femei). După o noapte de petrecere și acțiuni absurde, precum salvarea de la otrăvire a unui pisic, dezavuată în final drept o farsă a Barmanului, dimineata, Camerista îl descoperă pe Maestru, despre care doar se vorbește în piesă, mort într-o baltă de vomă. Trimiterea la moartea lui Marin Preda, survenită la Palatul Mogoșoaia pe 16 mai 1980 este mai mult decât transparentă.

Tot din acea perioadă este și piesa *O poveste de pe vremea Epocii de Aur*, în care atmosfera tipică acelor ani se strecoară în decorul unei familii de medici, cu un băiat student, altul licean etc., plus un profesor universitar filolog. Sonia, mama băieților, medic intern, fire analitică, se dedă la îndelungi meditații pe tot felul de subiecte serioase, într-un stil patetic și prețios. Lui Sorin, studentul, i se respinge o carte despre Rebreanu și de aici începe să se contureze un tablou al lumii intelectuale sub comunism și a diverselor viziuni asupra vieții aruncate în joc la acea

vreme și în limitele sociale din acea perioadă, cu toate revoltele de salon și bovarismele de rigoare.

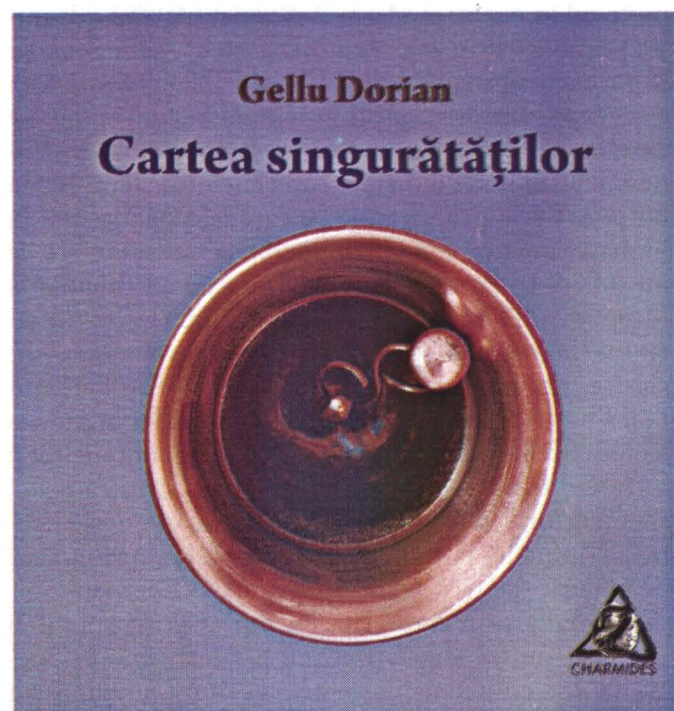
Astă seară nu se joacă Shakespeare (scrisă în perioada 1982-1984) este o altă piesă care devoalează ceva din mentalitățile Epocii de Aur, folosindu-se, de această dată, de lumea teatrului. Ea se desfășoară într-un teatru de provincie, în care orgoliile, obsesiile, relațiile interpersonale și discuțiile de culise fac parte din viața acestor actori-personaje.

În fine, ultima piesă, *Balaurul*, scrisă în 1986, schimbă mediul, de la cel intelectual sau artistic spre baza societății, acțiunea petrecându-se într-o localitate din Dobrogea, într-o tabără de șoferi veniți pe șantierul de la Canalul Dunăre – Marea Neagră. Personajele sunt generice – Ardeleanu, Olteanu și Moldoveanu, la care se adaugă Jocheul, Cursierul și Călătorul (Șeful). În centru sunt problemele care existau în acest context, pornind de la bănuiala morții Cursierului: dispariția multor muncitori, despre care se credea fie că au reușit să fugă din țară, spre Turcia, fie, cel mai adesea, despre moartea acestora, repede mușamalizată de autorități. Toate ies la iveală atunci când apare Ziarista, venită să scrie un reportaj, dar, evident, nu despre aceste lucruri și despre adevărata viață a celor ce lucrau pe șantier, ci, așa cum se obișnuia, un material laudativ și convențional.

Cu această carte, Gellu Dorian reușește, pe plan personal, să recupereze niște texte importante din propria istorie și să ne transporte și pe noi, înapoi, în atmosfera și problematica Epocii de Aur din toate mediile sociale pe care le-a explorat autorul, fără mânie și părtinire, ci cu judiciozitate și autenticitate.

Mihai Ene

Gellu Dorian a fost și el – mai în felul lui sfielnic – un vitalist și un „trăirist”, chiar dacă n-a exaltat vitalitatea la fanfară. Înclinația spre hieratic și ritualizare îmblânzea

jeturile vitale, le transforma în ceremoniale, dar acestea se vedeau limpede în exploziile necontrolate (dar și în cele controlate) ale imaginarului. Când pe vitaliști îi cuprinde deprimarea existențială e, de regulă, dramă mai mare decât atunci când ea apasă pe firi natural elegiace. Dorian, măcar că a scris *elegii*, nu e un elegiac: elegiile lui sunt un cadru ritualic pentru dezlănțuiri (vitale și expresive deopotrivă). Acum însă, în *Cartea singură față*, tema deprimării (fiziologice și vitale) s-a interiorizat și a corupt ritmul confesiunilor, transformându-le în monodii. Deși rupt în cinci secvențe (plus o *addenda*), volumul are o circularitate – și o fluentă – monodică a temei, pe care doar o interpretează în mai multe registre, dar

n-o și distorsionează. Cel mai pregnant se ivește această deprimare în reveriile senzuale care joacă între înflăcărare și abstenență, între ispită (de/din memorie) și consolare (ca să zic așa). Vitalitatea poetului a atins o cotă absolută a deprimării și lehamitei de viață, atât de totală încât "chiar moartea de s-ar arăta/ ar pleca plictisită spre altă viață". Vitalitatea poeziei rezistă însă prin forța cu care ea se ridică de la notație la imaginație, al cărei motor e, și aici, analogia. Căci Dorian imaginează prin relație și prin succesive acaparări fantasmatiche. Ceea ce înseamnă, de fapt, că nu e atât de deprimat pe cât zice, de vreme ce poemele exultă – încă – imaginativ.

Al. Cistelecan

DUMITRU ȚIGANIUC – POETUL CU O SINGURĂ FAȚĂ

Dacă ar fi să-l așez într-un tablou, dintr-o singură tușă, în spațiul atât de vast – în sensul miilor de nume – al poeziei românești, pe poetul Dumitru Țiganiuc l-aș portretiza printr-o singură sintagmă: *poetul cu o singură față*.

Trăind tot timpul la o margine de țară, aproape de conturul arealului poetic românesc (dar în care, totuși, s-a ivit cel mai mare poet român) cunoscut mai întâi ca profesor de limba și literatura română, sever, din mîna căruia au ieșit generații și generații de elevi, unii dintre ei acum nume prestigioase în diverse domenii, Dumitru Țiganiuc, în cealaltă latură a pasiunii sale, poezia, a fost tot timpul atent la ceea ce apărea nou în lumea literară. A fost coleg de studenție cu poetul Cezar Ivănescu, a frecventat cercurile literare ieșene, a debutat timpuriu în revistele literare și și-a dorit să intre cu un pas sigur pe drumul său poetic. În acest sens, nu a făcut nicio abatere de la ceea ce credea că-i aparține ca formulă poetică proprie, chiar dacă aerul tradițional se învăluia peste cel inovator, modern, fără a se mula cîtuși de puțin pe modelele în vogă de atunci (sau de mai târziu), de la poezia magistrului Mihai Ursachi, un alt botoșănean de excepție, la formulele la îndemîna oricui consacrate de Nichita Stănescu, Marin Sorescu sau Adrian Păunescu. Strunjind cu mare atenție cuvîntul, de la esența lui primară la proprietățile pe care le căpăta așezat în limbajul poetic pînă la conotațiile ce reflectau stările lui sufletești, formula care l-a consacrat ca singular la începutul anilor șaptezeci, de la prima carte, l-a urmărit tot timpul, indiferent că textul se exprima în forme clasice, ritmate și rimate, pline de o muzicalitate numai a lui, ori în tipare prozastice, spumoase, plăcute la lectură. Cele cîteva cărți publicate cu parcimonie (deși sertarele lui mai ascund cel puțin încă pe atîtea texte) stau mărturie ideii cum că Dumitru Țiganiuc este poetul cu o singură față, indiferent că aceasta exprimă stări de bucurie sau tristețe, de rezervă sau exuberanță.

Tragedia prin care viața l-a purtat la începutul ei conjugal nu l-a stigmatizat, nu a lăsat urme în poezia sa, așa cum s-ar fi așteptat cei care l-au cunoscut

îndeaproape, deși de la poezie la poezie, de la carte la carte cicatricea lăsată de bisturiul crud al existenței se ivea pe pielea poeziei ca pe un palimpsest primul scris acoperit de alte și alte înscrisuri în decursul anilor. Ea a ținut firul roșu al substratului, al fondului ce dădea tensiune fiecărui poem. Chiar și în acele poeme ce păreau a fi stanțe ale unei lumi în schimbare, mutate de la sat la oraș, în care noul artificial se suprapunea peste vechiul nativ al vieții, poezia lui Dumitru Țiganiuc îmbracă același aer grav, distins, special. Astfel, pot spune, nu durerea l-a dominat pe poet, ci el a dominat durerea, găsindu-i haine pe potrivă pentru a o scoate în lume cu demnitate.

Se spune că nu numai copiii iau chipul și comportamentul părinților, cum e și firesc, dar, în cele mai multe

cazuri, chiar și animalele de companie încep de la un timp să ia aerul stăpînului, încît să poți ști al cui este, să zicem, ciinele, dacă stăpînul nu este de față. La fel și poezia lui Dumitru Țiganiuc are înfățișarea lui, inconfundabilă, aceea a omului extrem de atent la tot ce se petrece în jurul lui, marcat de orice eveniment, dar și indiferent față de acele lucruri sau ființe pe care nu le consideră utile. Respiră același aer, degajă aceeași lumină, aceeași încredere. Nu sare în ochi de cum iese la iveală, așa cum poetul nu iese în lume la primul îndemn, ci abia după ce analizează cu atenție contextul, cîmpul în care se va putea exprima, așa cum nu răspunde subit la o întrebare ce i se adresează, ci abia după un timp, cînd știe exact că acela este răspunsul și nu altul. Chiar dacă îl cunoști bine, nu știi cum va reacționa la o situație sau alta ivită într-o conjunctură sau alta. Nu spune *da* dintr-odată. Nici, *nu*. Și dacă spune *da*, *da* rămîne, iar de spune *nu*, *nu* rămîne. Ceea ce explică un adevărat caracter. Și poezia lui, de asemenea, nu ți se relevă în totalitatea farmecului ei de la prima lectură, ci abia după ce, citită, te îmbie la o nouă lectură, cînd își dezvăluie frumusețea atît de robustă și deloc trecătoare.

Aceeași lumină pare a veni prin departe și aproape prin ecranul de iarbă pentru a străbate zidul de lacrimă transpus în file din duminica orbului. Iată că poți face o frază scurtă din titlurile de cărți publicate pînă în prezent de Dumitru Țiganiuc. *Lumina* care străbate întreaga lui poezie nu și-a propus să schimbe paradigme, ci să sensibilizeze inimi și sufletele care sunt cele care adună *departele* în *aproapele* pe care poetul știe să-l redea în esențele lui care ajung ușor la sufletul omului. Acest lucru înseamnă cu adevărat har poetic, chemare. Pentru că numai cei care au chemare știu să transmită simplu celor de aici acum ceea ce vrea Dumnezeu din totdeauna. Cuvîntul fiind de la începuturi la El, acesta poate face posibilă comunicarea doar numai prin cei care știu că această materie spirituală nu poate fi mototolită de oricine și oricum. Știința aceasta o deține Dumitru Țiganiuc, fără a face din ea un tapaj în fața timpului prin care trece. El este convins, pe bună dreptate, că ceea ce face duce timpul de aici, cel de aproape,

în departele în care doar cuvîntul bine spus știe cum să o facă.

S-ar putea ca această eboșă pe care i-o realizez acum din cuvinte să nu placă unora, care, nu că ar avea altă părere despre poetul Dumitru Țiganiuc, nu pot înțelege cum un poet izolat, nu în turnul lui de fildeș, că nu s-a îngrijit să-și facă așa ceva, ci în orașul lui îndepărtat, în apartamentul lui, cunoscut de un mănunchi de oameni – nu că asta ar vrea el, ci pentru că așa se împlinește acum cînd te izolezi și nu lupți cu toți de aici și de la centru pentru a te afirma –, să fie atît de sigur pe sine, încrezător că poezia lui spune ceea ce altă poezie a altui poet nu spune, adică să aibă marca imprimată de el, distinctivă – ceea ce nu este deloc puțin lucru! Și asta înseamnă să ai conștiința propriei valori, să știi unde îți este locul, să-i recunoști pe cei din jurul tău, să nu crezi că ești singur pe lume și că totul începe cu tine și se sfîrșește cu tine. Oricînd l-ai întreba ceva despre poezia de la noi, Dumitru Țiganiuc îți va aduce în față ultimele noutăți în domeniu, urmărind, astfel, întreg fenomenul poetic de la noi și de aiurea (atîta cît este posibil), așa cum puțini dintre poeții noștri o fac sau cum și mai puțini dintre profesorii de limba și literatura română o fac. Asta înseamnă să te fi născut pentru așa ceva, pentru poezie, pentru literatură, pentru un număr din ce în ce mai puțini de oameni care știu că poezia va învinge lumea, va dăinui. Și Dumitru Țiganiuc s-a născut pentru poezie, chiar dacă, de cele mai multe ori, închis în sine, numai el se bucură de poezia lui. Dar atunci cînd iese în lume, lumea e cu ochii pe el.

Acum iese în lume cu o antologie din poezia sa publicată pînă în prezent. Și ca să-și demonstreze parcimonia, deși i-am cerut mai multe inedite, mi-a oferit doar una singură, spunînd că este suficient și că mesajul acestei poezii, cînd va fi el decriptat, va spune un lucru pe care nu l-a putut spune niciodată în gura mare. Cititorii au acum ocazia să o facă și să redescopere, pentru cei care-i cunosc pezia, iar pentru cei care abia acum i-o întîlnesc, poetul a cărui față este aceeași de la primul vers pînă la ultimul. Și aceeași va rămîne și în celelalte cărți pe care acesta le va publica de aici înainte.

Gellu Dorian

VASILE IFTIME – O FRONTIERĂ CÂT TOATE IERNILE NOASTRE

Cea de a șaptea carte a lui Vasile Iftime, poet botoșănean aparținînd ultimului val – *O frontieră cât toate iernile noastre* –, a apărut la Editura Zona publishers din Iași în 2012. Poet al unor stări trăite cu intensitate, așa cum observă și Gellu Dorian pe coperta patru a cărții, Vasile Iftime face un salt calitativ, de la ultima apariție editorială (*Poeme cu toate femeile lumii*, Editura Dacia XXI, 2011), în ceea ce privește limpezirea discursului poetic și accentuarea eului liric, amplificat de un ambitus ce acoperă o plajă largă de la cele mai aride nisipuri la cele mai fine, rafinament cîștigat în această nouă carte. Mai mult narativ decît liric, cu vădită propensiune spre

arderea sentimentelor și înlocuirea lor cu altele noi, tenace și afectiv, în *O frontieră cât toate iernile noastre* poetul nostru dă o nouă dimensiune „trăirii instant”, fiind în același timp introspectiv cît și slobod la vorbă.

Plecînd de la o idee a creativității, poate chiar a genezei ființei în contexte social-istorice diverse, poetul, considerîndu-se pro-creator dintr-o stirpe aleasă, spune chiar de la început: „Faceți liniște! Construiesc cea mai frumoasă femeie,/ Liniște, văr rog! Nu mă obligați să-mi deschid ochii! O inimă nu crește oricum,/ nu înfloarește,/ nu face spic,/ nu coace pâine/ așa pur și simplu,/ amestecată printre alte inimi./ Uneori/ mă gândesc că ar trebui să o modelez/ pe un munte,/ într-o peșteră,/ pe o apă./ Mama, cînd mă avea în pîntece,/ s-a uitat de cîteva ori la tata și a născut

un om singur./ Bunica, înainte de a o naște pe mama,/ s-a uitat de câteva ori la bunicul și a născut o patrie./ Străbunica, între două rzboaie,/ a rămas grea, pentru că s-a uitat o singură dată la/ străbunicul/ și a născut un lagăr./ Iată de ce, uneori,/ mă gândesc/ că ar trebui să construiesc cea mai frumoasă femeie/ cu ochii închiși/ pe un munte,/ într-o peșteră,/ pe o apă".(Vreau să-mi nasc inimă). Se poate vedea lesne de aici modul cum Vasile Iftime dezvoltă o idee simplă, expusă într-o construcție sferică, pe un început și sfârșit, laturi ce trebuie din ce în ce mai mult îngemănate. Poetul este convins că acest lucru nu-l poate face decât Dumnezeu, care-l „privește în ochi”, care știe, așa cum spune poetul, că „în sânge, cuiele prind rădăcini/ nu rugină”. (Te lepezi de singurătate?). El se substituie creatorului, „construiește” o femeie, zidește în e frumusețea, așa cum și-o dorește. Ceea ce vrea poetul să „nască” nu este altceva decât „inimă”, care, în fond, așa cum vom vedea în celelalte poeme ale cărții, nu este nimeni altcineva decât „femeia de departe”, inimă care bate în altă zidire. Nici pe departe nu este vorba aici de o atingere a mitului Meșterului Manole, zidirea „meșterului” nostru este aceea de a scoate femeia din zid, și a-și-o oferi, nu a o zidi și uita întru durabilitate. Acest lucru este posibil numai printr-un botez, care înseamnă nu numai intrarea în oastea lui Iisus ci și unire. Această „unire”, deocamdată despărțită de o „frontieră cât toate iernile”, se face doar la nivel sentimental, oarecum spiritual, printr-o smulgere a eului liric din sine pentru o ofertă ce ar putea duce la extorcarea dintr-un spațiu imaginar a unei realități ce nu se lasă, până la urmă, scoasă de acolo decât cu forța (o forță a spiritului și a inimii). Însă forța lui Vasile Iftime este cea a expresiei simple, directe, fără a abuza de suma de tropi ce i-ar putea sta la dispoziție. Eliminarea figurilor de stil, exprimarea directă, apelând rar la comparație, toate la un loc construiesc o structură

poetică oarecum aparte, cel puțin în spațiul poeziei ce se scrie la Botoșani. [...]

Mariana Rânghilescu

MIRCEA OPREA

SĂ DAI MÂNA
CU PREȘEDINTELE

Arta

Proza, în opinia mea, este, pe lângă aforismele cu care a impresionat până acum, cea care-l prinde cel mai bine pe Mircea Oprea. A publicat poezie și aforisme înainte de '89. Scrie proză tot de pe atunci. Parcimonie cu care a publicat proză m-a făcut să cred că vrea mult mai mult de la sine în această privință. Amînarea ieșirii în lume cu o carte de proză, de asemenea, mi-a mărit curiozitatea. Am căutat în prozele lui „tara” jurnalistului. Pentru că Mircea Oprea a practicat această meserie, care, după spusele lui Marquez, dacă vrei să faci proză și nu o abandonezi la timp, poate ucide prozatorul. Proza, care este o activitate pur artistică și cere un talent robust, filtrează altfel realitatea. În timp ce jurnalismul este obligat să o redea întocmai. În prozele din această carte, cu un titlu tentant pentru cititor, Mircea Oprea dovedește că a știut să se detașeze de jurnalism și să abordeze analiza realului printr-o expunere rafinată a ficțiunii. Atent la stil, cu ochii la marile cărți de proză, autorul reușește să pună în pagină personaje cu identități clare, cele mai multe iscate din dorința de a ieși din lumea de margine pentru a intra în lumea din centru. Să dai mâna cu președintele este o carte care va atrage, cu siguranță, atenția iubitorilor de proză autentică.

Gellu Dorian

Mihai Munteanu

Sonete

QUADRAT

Regretatului poet Mihai Munteanu, care și-a trăit viața la Cordăreni, primăria de acolo i-a editat anul acesta o carte de *Sonete*, care dovedește încă o dată meșteșugul acestui poet talentat.

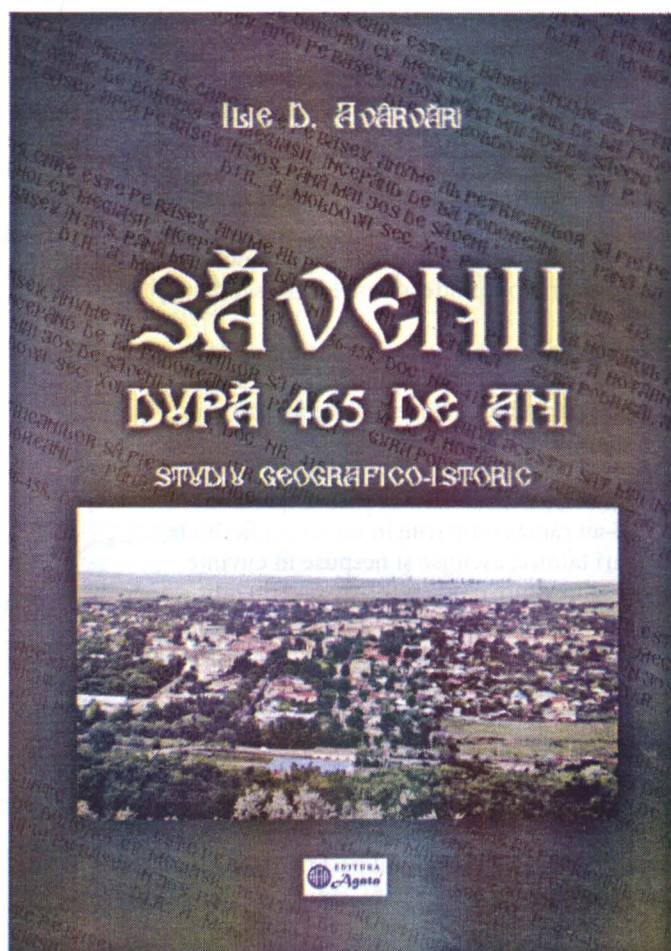
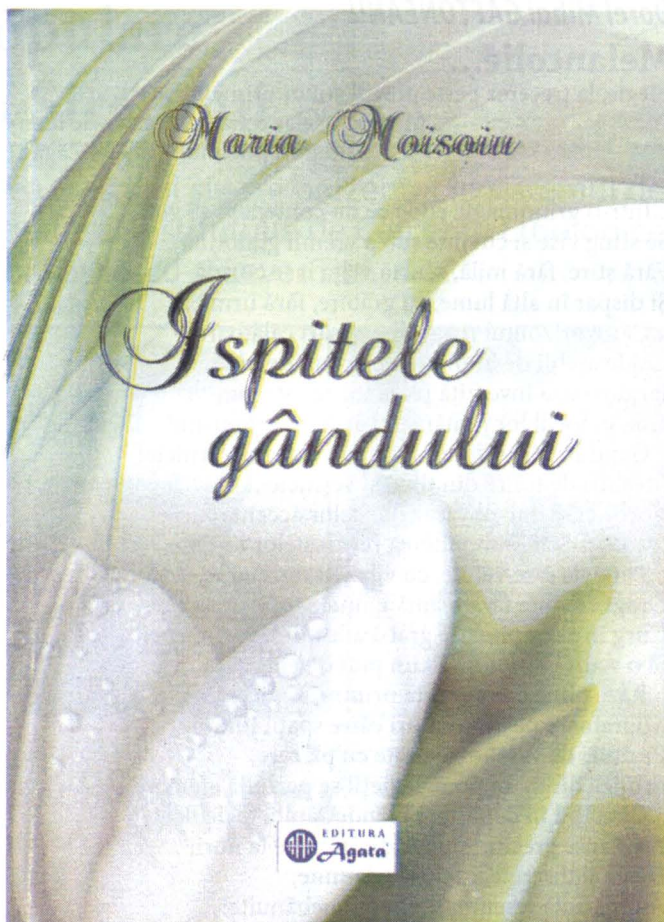
Gellu Dorian

În rolul doamnelor ieșite la pensie, care au descoperit poezia se numără și Maria Moisoiu, care a publicat deja câteva cărți. Aceasta din urmă adună aceleași gânduri și sentiment cursiv exprimate și așezate în pagină și în versuri înșirate ca niște mărgelile la gâtul unei fete. Nu depășește nici aici nivelul unei desuetudini și al unor banalități ce țin de viața trăită, dar și de încântarea de a le pune în pagina tipărită.

Gellu Dorian

Primăria Săveni a oferit locuitorilor orașului o primă monografie completă, scrisă de profesorul Ilie D. Avărvări. Lucrarea este bine documentată, plină de informații despre orașul Săveni, un loc în care viața social-culturală se desfășoară în ritmul firesc al micilor orașe de provincie.

Gellu Dorian

Dorel Mihai GAFTONEANU

Melancolie...

Elegie, la trecerea peste pragul anilor primei tinereți.

Motto: "Melancolia este cartea de identitate a poetului." (Costel Zăgan)

...Într-o grindină de clipe ce nu conțin să vină,
Se sting vise și cuvinte sub a vremii ghilotină...
Fără știre, fără milă, scurta viață li se curmă
Și dispar în altă lume, cu grăbire, fără urmă...
...Către orizontul roșu, albe păsări călătoare,
Calde așchii de lumină în oceanul de uitare...
Iar din oaza înverzită pierd tot ce este viu,
Gol, în locul lor rămâne un arid deșert pustiu!
...Gânduri pline de substanță în extazul dărniceii,
Idealuri de trăire din ținutul veșniciei,
Vorbe care duc povara feluritelor accente
Depășesc cu mult puterea revărsatelor torente.
...Pline de intensitate, cu vibrații rezonante,
Dragi cuvinte fără seamă, unele irelevante,
Curg în zbor în mare grabă aducând dezamăgiri
Și o scurtă fericire sub un praf de amintiri!
...Raze pline de speranță printre neguri rătăcite,
Migratoare peste vremuri către spații infinite,
Picături de veselie savurate cu plăcere,
Frunze dintr-un pom al vieții se perindă efemere.
...Căutând în depărtare blânde zâmbete de flori,
Nevăzute precum roua ridicându-se la nori,
Ireale și discrete, în tipare dăltuite,
Au în spate resemnate energii nebănuite!
...Prea puține vieții-vor sub a timpului povară
Ca zăpada unui munte care ține peste vară...
Restul, însă, dimpotrivă, se vor șterge de îndată
Și nimic nu amintește să fi existat vreodată!
...Cât aș vrea, cu disperare, să le pot opri în loc,
Să le țin imaculate în al nemuririi joc...
Iar când văd cum fug în goană peste anii gârboviți,
Le întreb cu întristare: "Unde, oare, vă grăbiți?"
.....
...Stau în liniștea tăcerii trăind clipe minunate
Lângă poarta piramidei șoptelor neascultate...

Reverie fără capăt ca un semn distins de carte
Ce îmi taie viața-n două și în două mă împarte...
...E secvență dintr-o lume fără de asemănare,
Un reper pe pânza vieții ca o pată de culoare,
Revelație, miracol dintr-o antică psaltire
Sau gândire șlefuită fără de precumpănire?
...Mi-au rămas întipărite în memoria fierbinte,
Doruri tainice, ascunse și nespuse în cuvinte,
Strofe albe dintr-o odă plină de reverberații,
Magice necunoscute în sistem de ecuații!
...Nimeni nu va înțelege ce intens eu le-am trăit,
Peste cât poate cuprinde cerul cel nemărginit!
Nu le-am spus și nu le-aș spune niciodată nimănui
Și mă tem că vor rămâne sub cenușa timpului...
...Amfore dintr-o comoară îngropată în pământ
Ce plutesc o scurtă vreme având aripi lungi de vânt,
Înghițate pe vecie se vor duce în Olimp,
Curcubeie înșirate impasibil peste timp!
...Peste vremuri, peste spații, știu că vă voi regăsi,
Adieri înmiresmate, chiar de mă veți părăsi...
Și vă spun: "La revedere pe meleaguri ancestrale,

Când ajunge-voi acasă după capătul de cale!"

.....
...Aud plânsul sevei care murmură în trup de pomi
Ca un râu peste obrazul nevăzuților atomi...
Lacrimi triste, reci suspine și un gând abia șoptit:
"Toate trec în viața asta, totul are un sfârșit!"

Liviu TĂNĂSĂ

Moldova

Moldova este Țara cea de Sus,
Acolo unde toți au legământ,
Acolo unde Soarele nu a apus
Din vremea unui Voievod – cel Sfânt.

Moldova cea cântată de demult,
Un plai străvechi, de inimă și dor,
Cu suflet sacru, o rugăciune și un cult,
O mică stea din lume, pentru un mic popor.

Moldova – acolo unde oamenii s-au răsculat
Pentru dreptate și un bob de grâu,
Călcând țărâna s-alunge un Păcat
La unora de care de ei nu le-au păsat.

Moldova – o lacrimă de sânge ce curge ca un cânt,
Hotarul de credință a celor ce-au strigat
O libertate Țării, sub semn de Jurământ,
O jertfă ce-au adus-o ne-ncetat.

Moldova – acolo unde Soarele a răsărit
Din vremuri legendare, ce s-au dus
Prin lupte și izbânzi ce-au biruit,
Moldova este Țara cea de Sus.

Noaptea

Iată noaptea cum se lasă
Pe tărâmurile sale,
Peste alba, lungă-i vale,
Lin, cu adormirea-i deasă.

Mărginirea ei – pe unde am putea-o găsi oare?
Unde liniștea nutrește
Și un vis de mai gonește
De la ea până la soare!

Cerul plin de stele pică
În scântei lucii de rouă,
Într-un vals de lună nouă...
E-o perdea ce se ridică.

Joacă-n raze toată valea,
Iar pe cap îți cade ploaie
Ca un fel de vâlvătaie
Și se lasă-ncet uitarea.

Peste alba, lungă-i vale,
Lin, cu adormirea-i deasă,
Iată noaptea cum se lasă
Pe tărâmurile sale.

Jocuri populare de pe Valea Siretului

Materialul este cules din localități de pe Valea Siretului și este prezentat în sistemul de notare a mișcării elaborat de serviciul de coregrafie al Institutului de Cercetări Etnologice și Dialectologice București, autori fiind Theodor Vasilescu și Sever Tita.

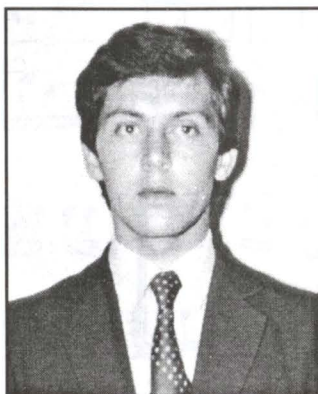
CULEGERE ȘI TRANSCRIERE

COREGRAFICĂ: MIHAI CHELĂRESCU

TRANSCRIERE MUZICALĂ: CONSTANTIN LUPU

ERATĂ

Materialul *Șase jocuri populare din localitățile Tudora și Flămânzi* a fost cules de la membrii Formațiilor de dansuri ale Căminelor Culturale din Tudora și Flămânzi. (*Tara de Sus*, Nr. 1-2/2012)

BATISTA

Foaie verde pădureț,
Cu batista măi băieți.
Tot așa o joc și eu,
Cum o juca tatăl meu,
Când era și el flăcău!

Foaie verde trei scaieți,
Schimbați fetele băieți!

Foaie verde și-o sipică,
Fugi de-aici că ești prea mică!

Foaie verde foaie lată,
Fugi de-aici că ești prea naltă!

Foaie verde de cucută,
Fugi de-aici că ești urâtă!

Tu te duci și alta vine,
Mai frumoasă decât tine!

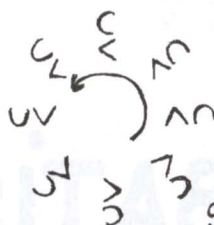
Asta fată joacă bine,
Și mă-nvârte și pe mine!

Joacă fată nu te face,
Ori nu joci cu cine-ți place!

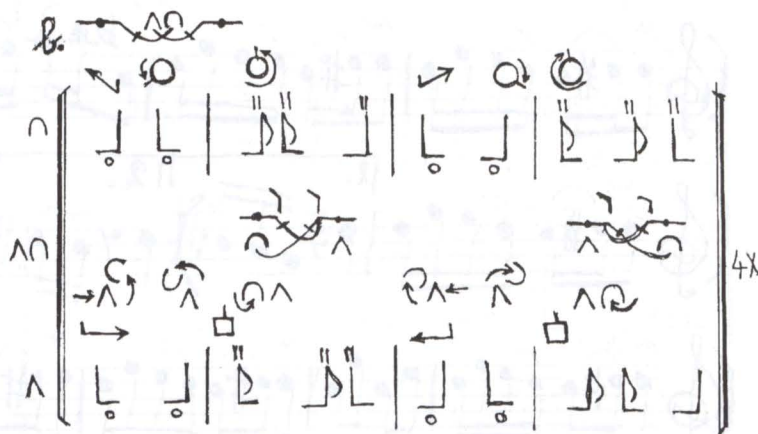
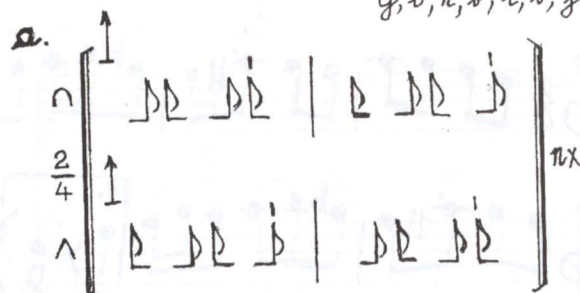
Foaie verde siminoc,
Să vină fata la joc!

Câte fete am iubit eu,
După toate-mi pare rău,
Le-am iubit și le-am lăsat,
Și-am făcut mare păcat!

BATISTA

Succesiune: a, c, b, d, b, e, b, f, b, g, b, h, b, i, b, j, b, a.

„SCHIMBAȚI FETELE“

Handwritten musical notation for the dance "Schimbați Fetele". It includes a rhythmic notation at the top left, a staff with notes and arrows indicating movement, and several diagrams showing foot positions and steps. The diagrams are labeled with numbers 1 through 8, indicating the sequence of steps.

Handwritten musical notation for the dance "Schimbați Fetele". It includes several diagrams showing foot positions and steps, labeled with numbers 1 through 8, indicating the sequence of steps.

BATISTA

Handwritten musical notation for the dance "Batista". It consists of five staves of music, each with notes, rests, and dynamic markings. The notation is in a 2/4 time signature and includes various musical symbols such as slurs, accents, and repeat signs.

BĂTRÂNEASCA

Foaie verde de pe coastă,
Hai băieți la bătrânească.
Arde-o, arde-o apăsă,
Că jucăm la noi în sat!

Joacă tineri și bătrâni,
Jocul nostru din străbuni,
Foaie verde trei scaieți,
Bătrâneasca-n două părți!

Jocă-mă bădiță bine,
Nu mă face de rușine,
Joacă-mă bădiță hăi,
Numa-n vîrfuri și-n călcăi!

Joacă bine bădișor,
Nu mă calca pe picior,
Ușurel și apăsă,
C-așa-i obicei în sat.

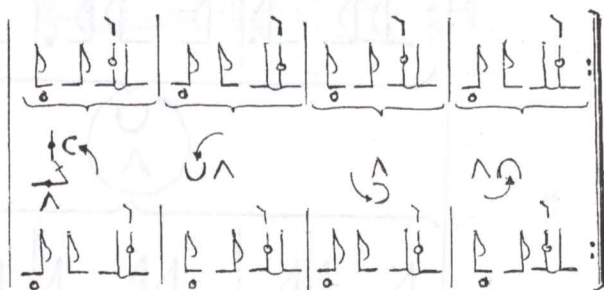
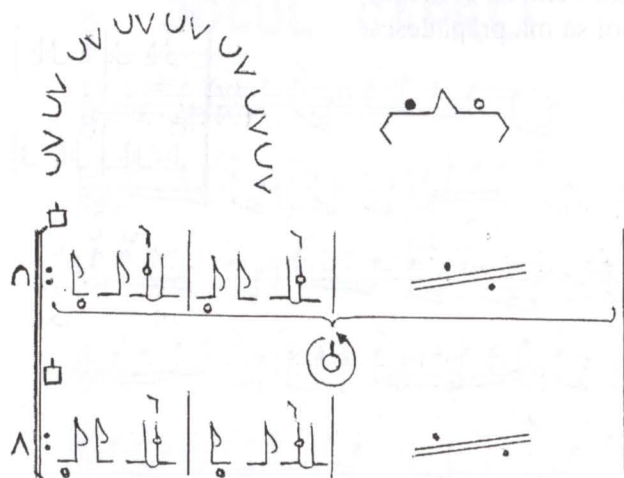
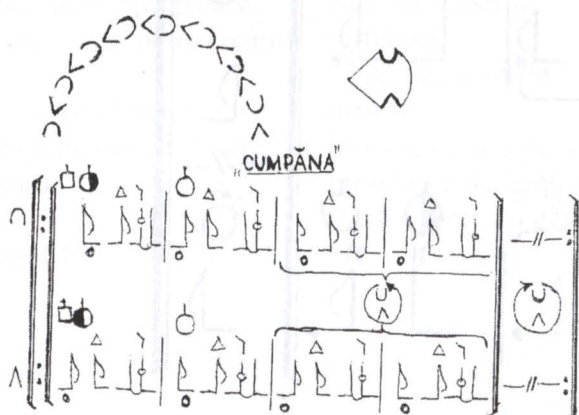
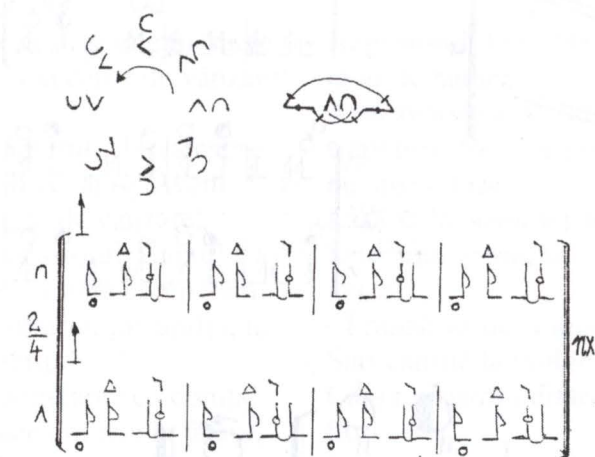
Foaie verde de sulfină,
Cu fetița pe sub mână,
Ușurel și pe săltate,
Dați fetița pe la spate!

BĂTRÂNEASCA

BĂTRÂNEASCA

"CU FATA PE SUB MÂNĂ"

ILENUȚA

Hai Ileană la poiană,
Să culegem buruiună!

Nu merg , nu merg bădișor,
Că eu știu de ce ți-e dor!

Hai Ileană la pădure,
Să culegem fragi și mure!

Nu merg, nu merg măi bădiță,
Că eu știu că vrei guriță!

Hai Ileană-n deal la vie,
Să culegem răzăchie!

Nu merg , nu merg bade hăi,
Că eu știu ce gânduri ai!

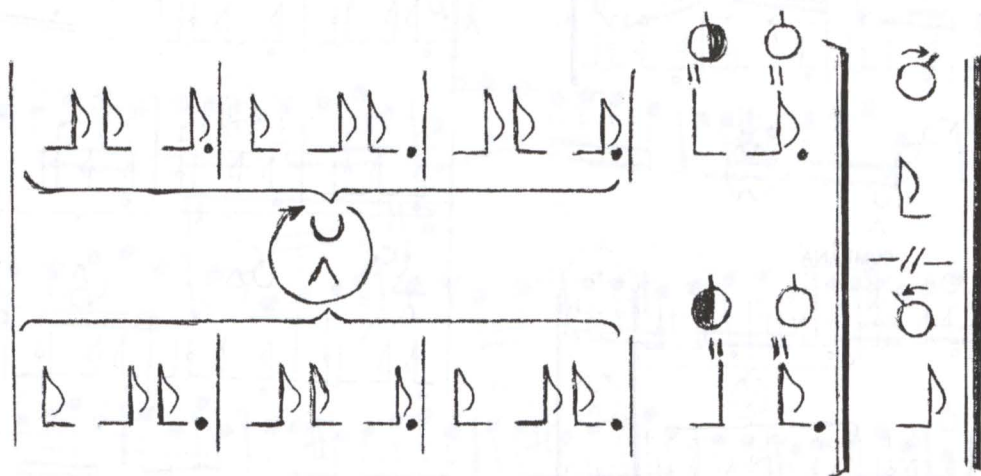
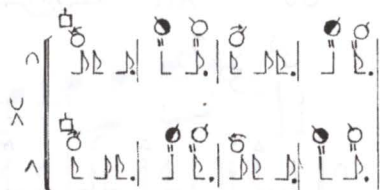
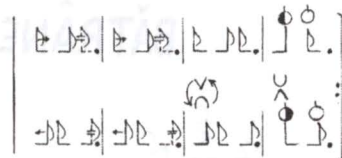
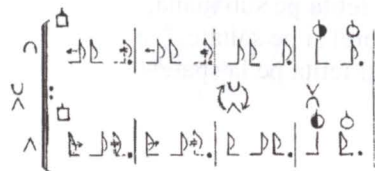
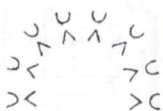
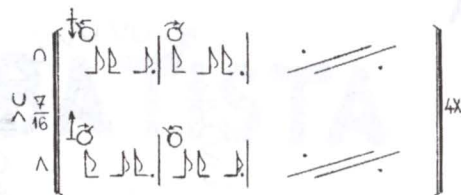
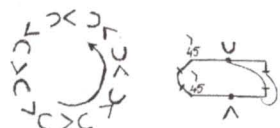
Aseară am fost la clacă,
N-am găsit fată să-mi placă,
Că cea care-mi place mie,
N-o lasă mă-sa să vie!

Foaie verde lemn de fag,
De-ar veni cine mi-e drag,
Pân' la ușă, pân' la prag,
Numai ochii să-i zăresc,
Ș-apoi să mă prăpădesc!

ILENUȚA

ILENUȚA

Jocul caprei

- Vin cu capra de la munte,
Cu steluțe albe-n frunte.
Frunză verde fir mătasă
Ia poftim căpriță-n casă!

- Frunză verde și-o lalea,
Capra mea îi a fâta
Și-nainte de-a fâta,
Am venit la dumneata!

- Ța, Ța, Ța, căpriță Ța,
Pune capul în podea,
Că de nu m-ai asculta
Va fi vai de pielea ta!

- Frunzuliță lemn sucit,
Mult am stat și m-am gândit,
Să mă duc marțea la târg,
Caprele ca să le vând.

- Altă foaie măr domnesc,
Nu știu cum să-i păcălesc,
Ia să strig în gura mare
Hai la capre de vânzare!

Căprarul: Hai la capre!
Hai la capre! Avem capre de vânzare!
Negustorul: Capre! Capre!
Caprele cumpărăm!
Căprarul: Ia căprița, ia căprița!
Că dă lapte cu donița!
Face doi iezi la fătare,
Uite aici ce pulpă are,
Pune mâna, pe-ncercare!

Negustorul pune mâna pe țâțele caprei. Capra zvârle.

Negustorul: Zvârle

bade, ce să-i fac,
Asta-i capră ori îi Țap?
Am căutat-o-ntr-o picioare,
Văleleu că zvârle tare!

Căprarul: Capră-i bre,
sau nu vezi bine?
Stai să vezi amu la mine.

Mângâie-o printre cornițe
Și apoi mâna la țâțe!

Căprarul face gestul.
Capra stă blândă. Negustorul încercă și el la care capra zvârle iar.

Negustorul: Dă-mi-o,
bre, pe astalaltă,
Poate o fi alt soi de capră.

Negustorul face aceleași gesturi și la cealaltă dar și aceasta zvârle.

Negustorul: Ptiu! Bătu-te-ar de haram
Asta zvârle ca un cal!
Căprarul: Nu-s pe plac,
nu am ce face,
Lasă-la la boala-n pace,
Uite-amu le pun să joace!

- Frunză verde siminoc,
Sări căpriță la mijloc.

Capra noastră-i dintre flori

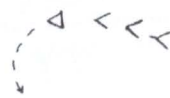
Noi am scoso-n sărbători!

- Trei fasole-ntr-o mânășă

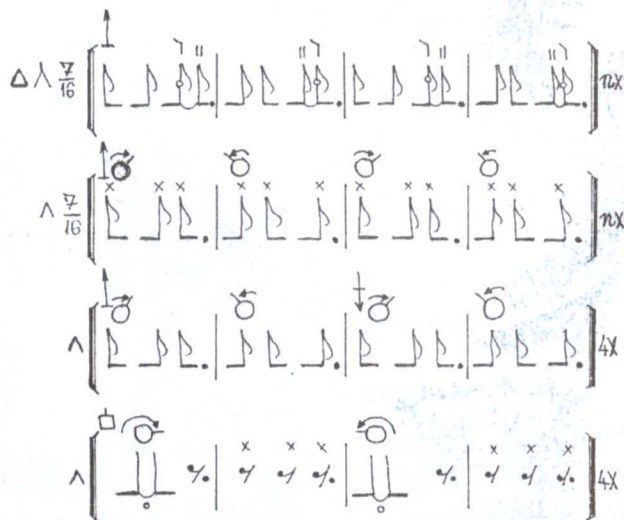
Iese capra mea pe ușă.

Frunză verde lemn sucit
Jocul caprei s-a gătit.

JOCUL CAPREI

Δ = CIOBAN
Λ = CAPRĂ
X = „CLĂMPĂNITUL” CAPREI
Λ = NEGUSTOR

JOCUL CAPREI

Tempo de joacă

MAȘTI POPULARE (Valea Siretului).
Confectioner: STAN DĂNUȚA.

STAN DĂNUȚA, CONFECTIONER DE MAȘTI POPULARE (Valea Siretului).

MAȘCA CAPRA (Valea Siretului).
Confectioner: STAN DĂNUȚA.

